

וכן למנוי תורה שאין מהם למזבח. ולכן נאמר כאן פירשתי שלמים באחרונה.
 מקורם נאמר קדשי קדשים הנאכלים לכהנים, אבל בפירשתי ויקרא נאמר פירשתי הקדש, והנה
 בפירשתי זו נחמתי דיני שירי קרבן על כל קרבן וקרבן. ומ"ם ב"ה זאת תורת שהיה דינים
 האוספים על עיקר הדבר, וכן זאת תורת המזבח, שעיקר דיני המזבח נאמר בפירשתי תזריע
 וכלן ציוס טהרתו, וכן כאן הוא דיני אכילה הקדשים ובעולה זמן הקדשתו. (כתב יד הגר"א):
 (ג) ושמו אצל המזבח. יש הסדל בין לשון שיעור ללשון נתינת כוונת דמ"ס, לשון שיעור שמו
 כשיהיה שם איהם קדש מחוייב ונאות, ושיהיה מן המזבח לשיהיה הדבר מקורר ומדונק דוקא במקום
 או בזמן צענין זה, לא במקום בזמן ובענין אחר, כי הכריתים וקדשים לא היו לזריים קדש ועבר
 כי היו שרים זה לזה, אחר זהם לשון נתינת גבול כלל ארץ ועדן, ויתן את ברייתו, אבל
 הקדשים היו לזריים קדש אחר קדש למזבח שלא יהיה צריכה רשות כלל, ומ"ם שיהיו רשומין על
 קדשי המזבח לידע איהם בן זוגו לפיכך אחר זהם לשון שיעור וישם את קדשיו, וכן אחר ויתן
 את העדות אל הארון, וישם את הדברים אל הארון, שצריך לא היה הקדש אם העדות היה מונח
 בלבו או בדרומו לכן אחר בעדות לשון נתינת, אבל הדברים היה לידם שלא יכנסו או שלא יכלו
 יותר מדאי לכן אחר זהם לשון שיעור, ומה חקיקת על שם מקומות שכל מקום שישמח בלשון
 שיעור יש שם איהם לידם של קדש וערכה אם במקום אם בזמן, כמו וישם ה' מועד לאמר, ואם
 צענין כמו הן גביר שנתנו לך, וישמתי לאז לפערה, אשר שמי צמתי צמתי, וכן בלשם הפנים שהיו
 נעשות צורה מיוחדת לא כתיב זה ונתת אלה ושמת, כמ"ס חוס' ר"ס שמי לחם, וכן כאן מדאמר
 לשון שיעור ולא לשון נתינת משמעותו על הסדר הראוי, ומה ילא לרבותיו צמתי לומר: ושמו
 נחת, ושמו כלו, ושמו שלא יפסד: (ד) הרשן. יש הסדל פסטי בין אשר לדשן, לרש"ס שם רשן
 מורה על החלקים הקדשים המעמיים שנשאלו אחר שריפת מין גשם שיש בו שמוניות זהו נקרא דשן
 (פערטשטשט) והוא ענין כל דשן המזבח אצל הקדשות, שכל צמ"ס יש בו שמוניות, כמו והרים את
 הדשן אשר תאכל האם את העולה, שהוא הנשאר מן הקדשות הנשרפות ע"ג המזבח שהיה מוחה
 מן המזבחות הפנימיות, והיינו האפר הנשאר מן הקדשות ולא מן האפר הנשאר מן העצים
 שצמחם, אלא שזה שאמר ושמו את המזבח (צמדכר ד' י"ג) כולל את הדשן והאפר ביחד שהיו
 לידם לבלק הכל בשעת המסעות שלא יתעקף הבגד שהיו מתכסין בו את המזבח ומשום קלור נקט
 חד מנייהו, ושם דשן מושאל מן דשן המורה בהנהגה ראשונה על השמוניות, כמו ואכל ושבע ושמן,
 דשן צמחן ראשי, ושם אפר מורה על החלקים הקדשים העפריים והמלחים הנשארם אחר שריפת
 הגשם (אשע), ושם אפר פר מלשון המפורדות (לערשטייבונג), שצמחתי אין הגשם כלל ואזכר
 לגמרי מזה המסע אך חלקי הכבדות ומתפוררים מזה האש קחתם עולים למעלה בארץ מול עולם
 קלותם והוא העשן, וקחתם נשארם למטה ממזבח כוצים והוא העפר: (ח) בקומצו, שלא יעשה
 מזה לקומץ (רש"י ציומא מ"י) ואמר עור שם, בקומצו, שלא יהא מצורץ ומצנץ מכל ד' ויולא.
 ויראה דהנך תרתי מלות צי"ת ילפינן, כי יש ללות צי"ת שני פנים, אם צי"ת הכלי או צי"ת
 התוך, וירא ח"כ על שני דברים שיהיה הקמילה בעצמות קומצו דוקא ולא ע"י כלי מדידה, וגם
 שלא תהא הסכמה רק בתוך קומצו ולא שילא מוננו לתוך, והר"ם כתב דשלא יעשה מזה לקומץ
 ילפינן מללא כתיב מלא קומצו, הוא דמוק: (יא) כל אשר יע בהם, יכול מעמי שלא בלבו
 חיל זהם משיביל (צמ"ס פ"ג פ"ג פ"ג ו', ויהי פ"ה פ"ג פ"ג ו' באשר יע בצמרה), צמח'
 פסחים (מ"ה ד"ה ר"ה) הקשו על לשון הצרייתם לאמר עד שיכלע ומשמע דההיתר נכלע באיסור,
 ומהא לאמר יקדם להיות כוונה, משמע שהאיסור נכלע בהיתר, וכן צרישא דצרייתא יכול אשפי

שלא זלע שריל שלא יצלע הנוגע מהמנחה, ואין ילמוד זה מנחלת צהם דמוכס על המנחה, וכחצ
הרצ בקרבן אהרן דלפירש"י אות צי"ת מן צהם, צצברה, כמ"ס, כמו והנותר צצבר, שהוא מן
הנשר; והכוונה לומר עד שיצלע הנוגע מצברה על חטאת, וכן כאן עד שיצלע הנוגע מהם ר"ל
מהמנחות, וזוהי סרה קושיה התוס' שהיהאר הוא הצולע מהאיסור, והשיב הרצ על פירש"י וכתב
עליו דלמכד דוחק פירושו לומר שהצי"ת כמו מים, יש דוחק אחר שאנו לריכס להוסיף ענין
הצליעה, דקרא לא אחר רק יגע מהם, ולריכס אנו לומר יגע ויצלע מהם, ולכן פירש הוא
דלדעת ר"ל מלת אחר יגע מוכס על המנחה שבה מדבר, וסיק, וכל ירצה בכל דבר אחר יגע
זאת המנחה, שבה אנו מדברים, ואלו לא אחר רק אחר יגע כאשר צננגנו צו צטעמו לדבר יקדשונו,
תלמוד לומר צהם, דמשמע צעלמותם, ופי' הסוק, כל, ירצה כל אוכל אשר יגע המנחה, והנוגע
יהיה צמה שמתכנס צהם צעלמותם, והוא שחבל צהם, אז יקדש זה הדבר אשר צו נגע המנחה
ונכללם צו להיות כמותו, והוא אחרם עד שיצלע ירצה עד שיצלע זה הנוגע שהיא המנחה האסורה
צדבר אשר צו נגע, ואז יקדש זה אשר צלע להיות כמותו, וזוהי סרה קושיה התוס'. והרצ צעל
לזה לדרך העתיק כל דבריו צאורק, ועשר אני תחת כפות רגלי הגדולים האלה ולא אבין דבריהם
הקדושים, איך נוכל לומר כי מלת יגע קאי על המנחה שהיא לשון נקבה והליל חגע, ועוד אם
מלת צהם קאי על החולין שהמנחה נוגעת צהם, אי"ב למה כיים קרא יקדש צלשון יחיד והר"ל
לכיומי צלשון רבים יקדשו, ועוד נראה צעליל, צמל"ת לא הכניסו שיש כאן טעות צמ"כ, לזיתא
החם, יכול אם נגע צמקתו יחא כולו פסול תלמוד לומר כל הנוגע צהם יקדש הנוגע פסול, והוא
ודאי נוסחא משויצת, כי מוקרא זה, כל הנוגע צהם יקדש, הוא צפרשת (כי תשא ל' כ"ט) ומשמע
צמחצ, שהמחצ מוקדש קדושת הגוף כל מה שצא עליו, חה אינו רק צנגיעה צעלמא שאין צה
צליעה כלל, ואכן הכא לנגיעה שיש צה צליעה מלריכין קרא, לכן צדור שר"ל, תלמוד לומר
אשר יגע צהם יקדש, הנוגע פסול, וכן הנוסחא צמ"כ (פ"ה פרשה ג' הלכה ו') צאשר יגע
צצברה, ומלאתי להר"א צציאורו שהעתיק כאן קרא דאשר יגע, הכה לפי הנוסחא האמיתית וצוחר
דעת ר"ל כל אשר יגע אינו מוכס על המנחה, רק על החולין, לכן היותר נכון כ"ל כפירש"י,
אכל נשים מעט חצלין דצבריו, והוא: לשון נגיעה לא ישמש צלשונו רק לנגיעה העצם צטעם
החילוני של עטם אחר חסר והקרבם זה לזה צלצד, צאורק שלא תשתנה לירת הנוגעים ומעמדם הראשון,
כ"א גם על ענין נגיעה העושה רושם השתנות מה צדבר, כענין נגע אלהים צלצם (פ"א י')
והיינו כניסת הרגשת יראת אלהים צלצ, וכן נגיעה עליו הרעה (פופטים כ') וכן הנוגע צליש
הזה וצאשמו, שענינם נגיעת החק והלעך, לכן ח"א הנוגע דליחק, ויגע צלצור (פ"צ ה') חרגונו
וישרי למצצם (הינאלינדינגען) ואחר (הושע ז') דמים צדמים נגעו, הכה הוא נגיעת ההתאחדות,
כי יש צליה צדבר לח שעי' התערובת מתאחדים זה עם זה עד שמתשתנה לרתם ומכמות שהיו,
כצין צמים, והכה קרא דילן מענין חכילת המנחה משמעני ככתוב צמל' מהי"ע יאכליה, ואחרי
שעיקר חכילת קדשים ונמנות היינו דרך לליה ואסיה, ואם לולה אז אופה עמו צסמוך לו דבר
חולין, לא ימלט שצנגיעתם זה עם זה: שלא יצלע החולין מן הקדש על ידי טעפות עכ"פ כעוצי
חצנע, וא"א שישאר החולין צמקוס נגיעתו צלתי צליעה מן הקדש, וזוהי ע"כ לשון נגיעה דקרא
הוא נגיעת ההתאחדות והצליעה, ולזה חכא מיר דיליק מזה דהיתר מלערק לאיסור, כי כשאוכל
חית ממוקוס הצלע, צאכילה זו יש צו טעם היתר של עלמו וטעם איסור הצלע צו עיי' נגיעה.
ולא תקשה לן אות צי"ת צמלת צהם אשר יורה על הנגיעה צטעמיות הדבר לדבר, כי על נגיעת
ההתאחדות והצליעה היה יותר ראוי אות מים, ולומר אשר יגע מהם; זה אינו, כי צלות מים
לא היה מורה רק הגדול אשר צו הפפעל, כדעת צעלי הלשון צהצלל שצין, והנותר מצבר ומלחם,
לצין והנותר צצבר וצלחם, שצצמינת הצבר והלחם אשר מהם נשאר יתכן מלומר, והנותר מצבר
ומלחם, אכל צצמינת הצבר והלחם הנשאר, יתכן מלומר צצבר וצלחם, וכן מלומר מנחלות הוצאות,
הוא צצמינת התמונה אשר היתה לכלים טרם נשתנו ונעשו כיור, אכל צצמינת התמונה שלהם
צערום מקצלים השנוי, יתכן מלומר, צמחלות הוצאות, וכן כאן אלו אחר אשר יגע מהם, לא
היה מדבר רק צצמינת המנחה והצבר אשר מהם התחילה נגיעת ההתאחדות והצליעה, וטרם
שנשתנה החולין מצליעה זו, לכן אחר יגע צצברה, שבה ידבר צצמינת ההטנות שחולין שנתהיה
עיי' נגיעת ההתאחדות הצליעה, ויתורבם אשר יגע צהם (וואם מייע איהנען אין [איינגערער] צצריהרונג
קאמונט), והנה אף שצכל הפרשה ידבר מן המנחה צלשון יחיד, יאמר כאן צהם צלשון רבים, כי
צאמות מנחה אחת שהיא שמים קרא משמעני מייגעת טועה ומנחתה נדצה ככתוב כחטאת וכאשם,
ע"ס דס". חתנם היה ראוי לומר צהן כלנקבות צרות, כמו אשר צצדתי אותך צהן, אשר יוסף
צהן, ויראה שאחר צהם צמים כלי זכר, להורות על ההתאחדות, כמו (פופטים ד') ויאמר אליה
עמוד'

עמוד משה האהל, שלא חזר עמדי כלקצת נוכחתי, כ"א עמוד כלקצת זכר, לזכר אל ההתחזקות העמידה, וכן כאלו להורות שאין חלל יגע נגיעה שטחית כ"א נגיעה ההתחזקות והנליעה, שהתחזקה היתה מתפצעת ופולשת שמונחיה אל הנוגע בו, ואחר צמים הזכר להורות על גודל כח הנגיעה עד שנחשבה זה להשפיע חס לקבלה, ו"ט נחיר יכול אף על פי שלא נלעו חיל צהם משינעל, ומאחר חס יליף לה, כי מן הציצה בעלמא ליכא למילף מידי חס נגיעה שטחית חס נגיעה ההתחזקות והנליעה, מנזרח בזה שאין לזכר להוסיף על ענין הנליעה בלשון המקרא, כי היא המונח במלת יגע, ונכונה לא השתמש המ"ס, רק אחת צ"ח: (י"ג) זה קרבן וגו'. קרבן זה של אהרן ובניו אשר יקריבו בפעם ראשון ביום שיתחנכו (שכל כהן צין כהן גדול צין כהן הדיוט כשתמנע למלאת ידו לעצור עצורה לרץ שיקריב חמלה מנחה) קרבן זה יהיה מנחה חמיר, ופי' אחר כך מי הוא זה אשר יהיה אלו החיוב למנחה חמיר ואחר, הכהן המשיח וגו' שהכהן הגדול לבדו יעשה חמיר כל יום, אבל לכהן הדיוט אין החיוב רק כשעושה עצורה ראשונה לרץ להחמיר צומחה זו, ועם ציום המנחה ביום שמתחמך לעצורה, הכהן (צומח ומי) וזה בניו חקריב ומשמה אחת כאשר משמה את אציהם וכהנו לי, וכן (נמדרג ג') אלה שמות בני אהרן הכהנים המושחים אשר מלא ידם לכהן, אבל חוחר משיח אינו אלא לכהן גדול אשר יזאק על ראשו שמן המשחה, ולפי"ז מאלו, זה קרבן אשר יקריבו ביום, הוא הנזול, והנזול הוא מנחה חמיר, ופעם, זה קרבן, כמו זה למנוח (יהושע ט') זה סיני (שופטים ה') זה אלהים (תהלים ט"ו), וזה המקרא מנזרח על פשוטו כדעת רבותינו שהוא מדבר מנחה כל כהן כשעושה עצורה ראשונה ומנחה חמירית של כה"ג. והמפרשים זה קרבן, במקורו דבור המליחות, וכל"ז כתוב זה הוא קרבן, ואשר יקריבו הנזול, קשה עליהם מאלו ביום המשח עם מנחה חמיר דהוי חמיר דחמיר לכן יתלוי צ"ח ביום צ"ח מיום המשח כללצ"ע, ויחסיף אות וי"ז במלת מנחה כללצ"ו: (ט"ז) הבהן המהמא, אין ה"א להורות החיזקות וידיעה (בעצמיותו חקריקעל) להוילא כהן אחד ערמי מכלל הכהנים וליחד את המנחה לבדו לאכילת המנחה, אבל היא היא הממלכת (דער ארנעצטימוונגע ארטיקעל) כמו המכס עיניו נראשו עיניו כל חכס, האדם יראה לעינים עיניו כל אדם, וכן רצה רצה האדם עיניו כלל האין ר"ל כלל אדם (יעדער), וכן כאלו חשמש ה"א להמלכת מליחות העצם ולא תיחד אותו בפרימית, וכל כהן הראוי לעשות המנחה יוכל לאכלו, והיא דעת רבותינו, ולפי"ז אין לפרש, יאכלנה יאכל אותה כמו רוב הכהנים המלכים צפעלים שיוורו על סימן הפעול, אבל הכהני יורה על י"ג שמונו במלת מנחה, כמו בני יאחזי (ירמיה ייד) שפי' יאחז מנח, וכן בעצמן תאכלנה (נראשית ג') שפי' שאכל מנחה, כלומר מן האדמה, כן יאכלנה כאלו פי' יאכל מנחה, כי לכל כהן הראוי לחטוי יגיע לו חלק מנחה לאכלו, ח"ס (נחשים י"ט) מלי יאכלנה, כלומר יקח חלקו מנחה: (ב) בבשרה, בנזר ולא בעצמות ולא בגידים ולא בקרניים ולא בטלפים (ספרא), מהקפיד קרא צצורה למדנו שהנגיעה חגיגה נגיעה בשטחית הדבר לבד רק נגיעה ההתחזקות והנליעה, וזה לא שייך צצורה דבר דלא שייכה זה פליטה רק צצורה הנזר שיש זה למלוחות ומוטותיה הנפלטים מנחה צצורה לליה, ועיקר אכילת קדשים היתה פי' לליה, והקרא מענין האכילה משמעי באמרו נזר אה"מ יאכלו, לכן אמרו ע"ז צ"ח ונחלמו, אשר יגע, יכול אה"מ שלא נלע, ח"ל צצורה עד שינלע, וכבר מנזרח הענין למעלה צומחה: (כא) ושרק, לשון ההרקה, להוילא מה שצלוו בו כמו וזה המרק שסוד (שופטים) ושרק פגולים בליהם (ישעיה ח"ט), ונקראו המים שנתצבל בהם הנזר מרק לפי שיש בו מריקת הצמר, וכן חמורקי נשים שמריקין הוזהמה מן הצמר, גם מרקו הממשים שיוילאו מתעריהן, גם נחשת מרוק שהוילא מנחה הפערורית והוא נחשת סוד, ויחזר כאלו על הולאת הצלוו בו ואין זה אלא ע"י הגעלה בחמין (כ"ו), וי"א חמית שרם מרק הוא מריקה וצבול (קלן, ידען): ושרק, לפלוט את צליעתו דעצמיתו צו חטאת היום וינא למחר לצבל צו חטאת פולט חטאת של חמור צמחית של היום וי"א הנזר מעורר צקדשים, ואימתי ח"י המריקה, להרמזים בסוף אכילה, אשר אכילה סעודה להרים מנחה הכלי קודם סעודה ערב, ולרש"י וסו' היתה המריקה אשר שנעשה נזר דהיינו אשר יום וליילה הצא חמירי, (ערמזים ט"ק מנחה"ק הי"ד ונחש' ונחשים י"ז ד"ה מנחין דח"י נבדחאות חי היתה המריקה לרצון קודם שנעשה נזר או אח"כ), ואם תאמר לרש"י חמיר מה הנריקה חורה מריקה ופצירה הלא לא נעשה צליעתו נזר אלא צנקר ולרש"י דליה לילה פומח, אינו אלא נזרן נעם לפגם ומחר, כבר כתב הראש"ש (פ"ט הסוכר את הסועל) דאשפי' שצנפגם מחר מה"ס את נעשה נזר מ"מ גזירת הכתוב הוא שצירה צריח ומריקה צכלי נשמת, (והרב נכרתי ט"י ק"ג מתקפה הרבה דדברי הראש"ש, ה"א מהא דאמרין סוף ע"ז דלכן מנעילין ולא צעי לצון דכל יום נעשה גיעול לחצרו, וסריך חי הכי הגעלה נמי לא לצעי, וכן צומח

באותה ליל מרטון בנחשים לוי קדרה שגבול זה תפלת הרגל יצטרך זה כל הרגל ש"י נפשה גיעול
לפניו. וקשה חינוח כל ימי הפנח. יום ראשון לשבת לחי' למו. בלי שבת מתי חסד למישר.
בשבתה אי אמרי לחי גוהי' להלך מריקה בנחלים, אי' ביום ח' בשבת בלחמ' חיל מריקה דעוחר
מחמת נחלים, כי כל יום הפנח וליה שלחמ' לל בשל' זו כלום. חל' אי אמרי דגוהי' הוא
להלך מריקה ח' בנחלים. מתי פריך הגעלה מתי לא לבני. חינוח כל ימות הפנח ששנחלים
חמיר הוי גיעול חל' ביום ח' בשבת ללא נפשה הגעול שגבול נפיש גיעול כלל. ליבני לנח. —
הז' חין אמרי בנחשים לרבי מורק ופוטק לח' בלונגין דנחמין חיל קד' מירי דהי' כשאר חסורים.
ישרם בגו', והא שחר חסורין בכה"ג מוחר דהי' נחל"ם רק כחן גוה"כ ופשיטא דלרין קד'. —
הג' דלחמ' גם בנחשים חותה פרו למחומה ופריך ומחומה לא והחמן קדרה שגבול זה מחומה
וכי מתי קונו' זו הא בקדשים הוי נחלים ומתי לריכה מריקה תשח"כ במחומה בלחמ' מוחר למיר
נחלים מוחר. פ"ס בנחמ' מהלך והגית בלע. ולא ידענא מתי קשי' לי כ"כ. דנחמ' שחמ' פ"י
דנחשים מוחר דרי' כר"ם סיל דלקדשים קלים חין טעון מריקה. דליחא החס' ר"ם מוחר שגל זו
מחמת הרגל יצטרך זו כל הרגל חסר הרגל חין טעון מריקה ופשיטא חסר ר' נתן לא ה' ר'
מרטון מוחר חל' בקדשים קלים בלכד, והא דחיל דרי' לאו חרי' מילחא דר' מרטון קלי' מוחר
ללא חסר ר"ם לנחל כל הרגל חל' קדשים קלים ולא קיק מחמת ומחומה. דהא בנחשים גם
מוחר דחמיר ר"ם לנחל גם מחמת ברגל בלי מריקה. חל' דחיל ר' נתן חסידא דר' מרטון קלי'.
דלחמ' הרגל חינו טעון מריקה. דהיינו חס' בשול החמון ה' ברגל קדשים קלים. וכל' שמוחן
דלקדשים קלים חין טעון מריקה. אי' חזרה לה קושי' ח' דסכמתי לח' ביום ח' ששחר שבת.
כיון דבשול חמון שפיש ה' שלמים חסר מחמת. דבגול מחמת געול פ"י בשול דשלמים. ובלח
דשלמים הנשחר בכלי עד יום ח' חני' דח' לידי מוחר. מתי חין לרין מריקה. דלקדשים קלים
ח"ל מריקה. וגם קושי' הש"ס, אי הכי הגעלה מתי לא ליבני. שפיר הוא חסר ביום ח' ששחר
שבת. — וקושי' הז' והג' כראה מתי דליחא. דמחן יימר לן דרבי ורבי יהודה פכרי' כל' מרטון
דמריקה הוי לחמ' שפנשה מוחר ולהקשות עליהם. דילמא כרבנן פכרי' דמריקה הוי מיר חסר
חליה. ומוכריחם חנו לומר כן. דהא החס' והחל"ם כתבו בחולין ק"כ דהא דעוחר לנחל שלמים
חסר מחמת. ולא מיישי' שאל יבאו קדשים לבית"ם ושלא למעט זמן חילת קדשים. ולאסור השלמים
לזרים. היינו מנעם דלוקומה דלוקומה דמין במינו מהי' ברובא שגל. פ"ס ובתוס' זנבים לוי
ד"ה ואם טע, ואולם רבי דקורבן בשמנעא דמפת חלב' כרבי יהודה דמין במינו לא שגל. אי' חסר
לדיהו דחיל חסר לנחל שלמים חסר מחמת (ועתה) חולין לוי ח' ד"ס חלכל כמחור כשנשגל
שלמים חסר מחמת חסורים השלמים לזרים וכו') וע"כ כרבנן סיל דמריקה היתה קודם שפנשה
מוחר. אי' מיעוטא דלוחה למעט מחומה הוי צמודה ב"י. ופסיר מקשו בגמ' מקדשה שגבול זה
מחומה. וגם רבי שפיר קאמר דמריקה חניה חל' בלונגין. דחילי בנחמין ל"ל קד' דמנעול מדין יליף.
וכמו דהחם חינו חל' בל' חני' במריקה:

ז (ו) והבן אשר יבשר. ה"ל המחלטה כלעיל י"ע. וכל כהן הראוי לנפשה ים זו חלק. וכן הכהן
המקריב כל כהן מביא חס' העובדים בלוחה יום ים לו חלק בעבודתו. וכן לכהן המורק
(דלקמן י"ד) כל כהן הראוי לזריקה מנאשי' בית חס' של יום, וכן המקריב חס' דם השלמים (לקמן
ל"ג) כל כהן הראוי להקריב מנאשי' בית חס' (ט) לבחן המקריב. לרבותינו המכוון לבית חס' של
יום שמקריבין חותה. כמ"ס דס"י. כי הכהנים היו נחלקים לכ"ד משמחות וכל משמחה נחלקה
לששה בתי חרות. וכל בית חס' מקריב ביום ח' בשבוע. ולזה ח' מהמקריב חינו חל' חסר חסר.
כיון שכולם מוכנים וממונים להקריב בלוחה יום כולם יקראו מקריבים. ועליהם חסר לכהן המקריב.
לפי' לכהן חינו מיוחד הפסיר המקריב דוקא. כ"א כל חסר מחסר בית חס'. ודלעיל ר' י"ט. וכן
המקריב חינו מתפרש ע"ד הקוהל ר"א עיר החסר. ובענין מנכור פסעה היותם על כמאל (גא
י"ב כ"ט) דהיוצא מירכו ע"כ הראוי לישן שמוחן ומחומן לכך (מ"ט רח"צ שם) כן המקריב
מירכו הראוי להקריב שמוחן ועומד לכך. חמס' הדבר בדר' ח' דלרבותינו כל כהני' בית חס' של
היום זוכים זו. מכל מקום חין לומר בהם כל חסר הדוה ליעול חלקן ילך ויפול לעלמו. דהא
הקפידה תורה בנכסו המסנה להפקיד ממונה מיוחד חסר רק בנפשו יעול כל חסר מכלי המסכן
לשאת. כמ"ס (במדבר ד' י"ט) חסרן ובני' יבאו ושמנו חותם חס' חס' על פגורתו ואל' מעשו.
וחין חסר חסר כשאי' להקדים חס' פכרי' ליעול לשאת כרעו רק כפי' חסר ילוח מן הממונה. וכמו
שפסרו ביומא פ"ב במחומות הדון שדעו זה חל' זה. ואם בכלי המסכן הקפידה תורה שיהיה
הכל על הסדר הראוי. כמ"ס בקדשים עלומם. חל' הכהן המקריב בלחמ' הוא זוכה לבדו בזה
שקריב. וים לו זו מוצת הגה' לחלק לכל חנשי' בית חס'. והכהן המקריב דועה בזה לישראל

צמחנות כהנים ולוי' שזכתה תורה לישראל מידת האלה שאין שום הכן רשאי ליטול המצוות בלא רשות בעליה, כמחשבה (כא ה' י') ואיך את קדשו לו יהיה (ע"פ רש"י) ככה להסן המקריב לו חסיה האמור כאן שצוהו הכהן המקריב את הענסה הוא זוכה בה, ומעבר המקראות למדנו רבותיו שאין הכהן המקריב זוכה לעצמו לבדו, אלא עשאוהו תורה כבעלים עליו להיות לו צו מידת האלה שהוא יסלקו לכהני בית אב, ואין אחד מהם רשאי ליטול ממנו בלא רשותו, ולכן אמר קרא בלשון יסיד לכסן המקריב לו חסיה, דעיקר קרא מן הכהן המקריב צמח צמח קמחצמי וכאמור, ובדרך זה יצארו כל המקומות שנפרסה זו שאמרו בהם רבותיו לכל אבני משמר ולבית אב, המטות צו המספח והמקריב זכה צו לבדו והוא בעלי שיש לו צו מידת האלה שהוא יסלקו לסם, ואין לאחרים ליטול ממנו בלא רשותו, וזהו אין רבותיו מוליאים המקראות מפשטן: (יב) אם על תורה, לרשד"ל לשון אורחא שכלשון סמכים הנאמר לענין הסוקת מידה לענין הלל וסבת אינה הסורחא הפנימית, אמנם נמשך הוא בלד מה מענין ארסה שכלשון מקרא, כי בלשון מקרא ענינה צמח ורמזונה הכנעה, כי שרש ארסה הוא ידה וענינה נתינת יד, ולשון נתינת יד מורה בלשון המקרא הכנעה עצמו לרצון אחרים, ומן הענין הזה מלרים נחטו יד, נחטו יד חסות שלמה (עוררם לעיל צמח צמח צמ' ונחתי את ידי במלרים), וכן ענין ארסה משמעותו הכנעה עצמו לעצמה, כאשר הוא ענין נתינת יד כי ממנו לוקח, ולזה כורעים צמודים כי עסם מורים אהמו לך ככעבים אהמו לעצמך, ואכל דבור כזה הכניעה ראוי, וכניעה המכונה צמח ארסה היא ממני הכרת מעלת האדון עליו לא מיראה ולא מתחלת, והסם הנגזר מן הפעל הזה הוא תורה וענינו הכנעה עצמו לרצון אחרים (ובזה נבין מאד מאמר שלמה (מ"א ח') צהנגף עמך וגו' וסנו אליך וסדו את עמך וגו' כלומר הכנעה הנריכה אל המסובה, ורש"י פ"י שם חייב לבדך על הרעה), יחשבו אחר לעבך ותן לו תורה וסמסם כי לא היו עדים בדבר, ואם היה עבך כופר היה יולא נקי לפיכך אמר לו יהושע כי מאחר שהקד"ה בלה לריו עפי' הגורל ראוי לו שיקנע לפניו ואל יתנכל לבדו מגורמו, וקודם לכן אמר לו שישים כבוד לה' אלהי ישראל כלומר שאם צמח יודע הוא היות אחר מן הסרם אל ילול בגורל לאחר מקרה הוא, רק יקדש שמו של ה' שהוא אלהי ישראל והוא משגים עליהם ומאחר גורלם, וכן זכר הסורה הוא קרבן שלום מציא להסרלות הכנעתו לפניו ית', לפיכך אשרי שזכיר אסף כי אין ספץ לה' צבולות תנחום כי לו כל פיתוי יצר וגו' אמר זכר לאלהים תורה ושלם לעליון כדריך, כלומר אע"פ שאין ספץ לה' צבולות אשר הן כללי לגבוה וכדמות מנהגו ולא למחשבותיו הוא לריך, הנה ספץ הוא צמחים הנאכלים לצבולים, והם מצי' מיינים הם למורה להסרלות הכנעתו לפניו על כל אשר הציב עמנו למעבר, ואם ללד ולרצה להסחמן לו על העמיד, והספיק ואמר קראי ציום לרה כנגד הגדרים, אסלקך ותכדני כנגד הסורה, והנה אין להכפיש כי הזכר הזה הוא כולל ענין הסוקת מידה כעל כל אשר גמלנו ה', ואמנם אין יכול לשון תורה הסורחא הזאת הנה הוא מפני שהזכר הזה הוא מוכר בלבו כי ספר מנס עשה לו האלהים צלי שיהיה הוא ראוי לכך והנה הוא משפיל ומכניע לפניו כעסם קטנתי מכל הסמדים: על תורה, שנעשה לו כס או מידה, אכל על כד נקרא שלמים שאינו רק תשלום הגד: (יד) האורל יאכל, צמחצמ צמחצמי לאכלו צמחצמי (רש"י מרבותיו), כי משפט לשונו הוא להסחמם צייר הסחיר על שם המסחצה, צין שחלל המסחצה אל הספוע צין לא כמו אז יכנה שלמה (מ"א י"א) שלא בנה אלה ציקם לבנות וכמ"פ רש"י צמחלת סירת הים צמלת אז יסיר, משצ בלבו לשורר: המקריב אותו, למסוקת הסלמוד (זכמים כ"ח) קרא דידן צמחי עניני משפטי, רש"י דקרא ואם האכל וגו' לא יראה היינו מחשבת סוף לזמנו, ורש"י דקרא המקריב אותו לא יספץ לו פגול יהיה צמחצמ סוף למקומו מייני, והנלה בליסנא דקרא לדעת רבותיו שם, הוא, המקריב את הקרבן יתן דעמו שלא תעלה צמחצמנו על הקרבן להסוחו פגול כלומר לאכלו צמחצמי מקום המיוחד עליו לאכילה, ועל זה כרת צבולל כל אחד מהם חרי עניני דמחשתי צו קרא כ"א צבולל אחד מהם לסורה שאין עון כרת צבולל ח"ם רבותיו ממנו אחד ולא שנים ואיזה זה סוף לזמנו דמחר עון עון מותר; והצדיר צמחלת יספץ והספחא צמחלת לו המספירו מנלת יספץ, יורה על אהמות סירות זה, ומלת לו מוסב על הקרבן, ורש"י שכתב לא תעלה זאת צמחצמ ואם משצ פגול יהיה הולך להספיק על לשון המקרא, ודעמו דרולי קרא דהכא צמחצמ סוף לזמנו לבד מייני, ומחשבת סוף למקומו מוצא לדעמו צקרא דפ' קדושים, והוא תמוה עמשים: פגול, הרצה לשונות כאמרו על ענין הפגול, איך מוסק, יציעת פסול, רש"י ענין חיפוצ (פי' עלי' ויקרא י"ט), ור"ק אמר פגול הוא הפצר שסחמם רשו ומחלו, וע"פ ונרק פגולים כליהם (יסעי' פ"ה כ') כל הפסחות הסמלות והסמשים כולם נקראים פגול כהפצ, ועל פגר מנהג סלסחים (שם י"ז מחרסם פגול משריית סלסחאי ע"י רש"י

רש"י ע"פ וירד העיט על הסגרים), ויראה כי כל זה מכוון בלשון שחננו אונקלס ענין חמדות ואור ריחוק ומשפטי (כמו חצוני רחוק ממני) מנסת היה הדבר מתנגד לרעון האדם ומצמיח מחשבותיו מלד עמו, זה מצמיח הרעון האלה אשר ליה ההתרחקות מכל אלה, וקרוז לומר ששם פגל הוא הסוף אחרון עשרת פגל כמו כשז והיינו התחלוקות הדבר והתרחקות חלקיו זה מה כמו צינור נשלג הארץ אשר יורה על התפרקות הדבר יותר מן הראוי, הן התפצלות טבעי או התפצלות מוסרי, יקראו לחכם גדול בשם מופגל על גדול סמכותו, ואמר מזל אל מהי מפגל לכל דבר להפצתו ולהגדיל התפצלותו, ורבותיו שקראו לשון פגול על מחשבת האכילה שון לזנוט או שון למקומו הוא ג"כ מענין ההתרחקות, כי יש התרחקות מקומי כמו כי יסח ממך המקום, יש התרחקות זמני כמו רחוק מה שהיה, הלא שמעת למדמוק (מ"ז י"ט) והוא על העתיד: האכל יאכל ביום השלישי. אם בשעת שמיטה או קבלה או הולכה או זריקה, נאחת מד' עבודות הללו ה' נמשכנו לחלו ציום השלישי, שהוא שון לזמנו: לא ירצה. כלומר ואין נדעו לעשות צו כפי ספן האדם ורעו, ומה הוא ספן אדם ורעו שלא יעשה צו, ע"ז אמר. המקריב אותו לא יחשוב לו. כל העופקים נהקצתו, דהיינו השופט והמקבל את דמו, והמוליכו והזורקו, כל אחד מן המקריבים הללו לא י"י נמשכנו לעשות צו כמו שהאדם רגיל לעשות צדמה שהיא שלו, דהיינו צדמת מולין, ואדם ששופט צדמת מולין שלו מתממל דעתו לאכול ממנו לפי ספן ורעו בכל מקום שידמן לו, וטעם המקרא, שמיט צדמת מד' עבודות מחשבת שון לזמנו לצד (האכל יאכל ציום השלישי, וזמן עם זללנע דלפון געגעסען ווערדען) ולא האריך למחשבת זו עוד מחשבת אחרת דהיינו מחשבת שון למקומו, ע"ז אמר לא יראה לא יסח לו, כלומר לא יסחצו כשלו לחלו בשפט ורעו (כיט זללנע עם דער וויללקיאר אינערללסען זין, אכטעט עם כיט אלס דלס זיינעט) אז פגול הוא והאוכלו מייצ כח, ומל יראה כן טעמו הרעון השפוט שחלם, כמו לעשות כדלן יש ואיט, ויטעו צוהאיהם כדלום, והוא הרעון החפשי שנאלם לעשות כאשר חלוס נפשו צדתי מונע ומעכז, והנה כל אדם רגיל להיות חפשי צומלליו לחלו בכל מקום שידמן, והרעון החפשי הזה מנעה התורה מן האדם בקצנות שאינו ראוי לחלו רק במקום מיוחד, לפנים מן העזרה או לפנים מחומות ירושלים, וע"ז אמר לא יראה, כלומר לא העלה נמשכנו, לעשות צו כדלום החפשי ולאכלו שון למקומו המיוחד, ומל לו טעמו שלו, כמו כל אשר אהה רואה לי הוא כלומר שלי הוא — ואמר לא יסח בלשון נפעל ולא אמר יסחצו בלשון פועל, כי כל פעולה הנעשה ע"י סנה המחצנת עשייתו נאמר בלשון נפעל אף שהיא פועל, כמו נשע לפי שנפעל לצדמה ע"י החוצה והצ"ד, הכא נמי לפי שכבר קדם בקרבן זה דבר הפוסל אותו דהיינו מחשבת שון לזמנו, מה נפעל האדם להקל צו עוד יותר ואינו מחשבו עוד לקדושה גמורה וקל לו לשפוט כחולין ולאכלו שון למקומו, הנה הוא נפעל למחשבת שון למקומו מחשבת מחשבת שון לזמנו לכן אמר יסחצו נפעל — הכי יל פירוש דקרא למה שלמדנו רבותיו שהפגול המחייב כח לאוכלו אינו רק בשאין צו שום פסול מחשבת אחרת רק מחשבת שון לזמנו, אבל כשמיט גם מחשבת שון למקומו חו אין צו חיוצ כח, כאמרו (זכמים כ"ח ז') לא יראה, כהרלאת כשר כך הרלאת פגול, מה הרלאת כשר עד שיקרצו כל מחתיו כך הרלאת פגול עד שיקרצו כל מחתיו, ואמרו (שם צמח"י כ"ט ז') שון לזמנו פגול וסיידין עליו כח וכלל שיקרב המחיר כמחורו, ואמרו שם, לא יסחצו, לא יערצו צו מחשבת אחרת, (ערש"י מעילה ז' ד"ה האיל ומרין, ציחור לשונם כהרלאת כשר כך הרלאת פגול, על לשון לא יראה דקרא, וכן הרמזים ציחורו למשה פ"ז דזכמים האריך ציחורו מחמורם זה, ולא ציחור להצין דבריהם, דמלשון לא יראה למור צדתי התחצות אל מה שאחריו הילמחא הוא להפך, ולדבריו חיוצא דרבותיו ילא להם משלילת המקרא, כי מן השלילה חיוצ נודע), והנה רש"י פירש כאן לא יסחצו לו, לא תעלה זאת נמשכה, פירשו הוא מוכח על מחשבת הזמן המחכר בקרא, היא כדעת אחרים שם צזמים נמשכה הוא נפעל ואינו נפעל צללי ורצ"י ינאי המחשבת בקדשים לוקה משום לא יסחצו, ולא הצינוי דכבר אחר לן קרא ע"ז צמקום אחר, לא חוצה לה"א שור או שה אשר יהיה צו מוס כל דבר רע (שופטים י"ז) שהיא אחרת למפעל בקדשים, כמ"ש רש"י שם, ובספרי שם מנין לקדשים ששמיטין שון לזמנם וסוף למקומם שהוא עובר צלית חלמוד לומר כל דבר, שחלו דבר, עיין רמב"ן צהשנחיו על הרמזים בסוף ס' המלות מלה ד' וצמח"א שם בשם הסמ"ג, וצמח"ן להרלאת מלה קמ"ד, על כל פנים נחייצו לנו לשון המקרא היטב על פי דעת רבותיו שאין בפגול חיוצ כח רק צמח"א שלא האריך עמו גם מחשבת אחרת הפסולה: (יש) בכל שפא. מאלת כל למדנו (פסחים י"ט) שצבר קדם נעמא אף צמ"י: כל שהור יאכל. למדנו צדמת כהנים שהשלמים נאכלים לכל אדם טהור אף לשאינו צעליו, ובסוטה כ"ט אמר רב גידל בשם

רצ, בכל מנח, ודאי מנח הוא דלח יאכל צמר, הא ספק מנח וספק מנח יאכל, כל מנח יאכל, ודאי מנח הוא דלח יאכל צמר, הא ספק מנח וספק מנח לא יאכל, כל דעתה, כי מלת כל יאכל גס על כל אחד מהפסוקים השייכים למין אחד, כמו כל חים ואדם, שהוא על כל יחיד ויחיד השייכים לכלל, ומעמו יהיה מי שיהיה (יערער), כן בכל מנח מעמו כל אחד מהפסוקים השייכים חץ שני, וכן כל מנח, כל אחד ואחד שהוא מכלל הסוברים, חץ שאינו מעמו כל אחד מהפסוקים השייכים מלת כל גס על כל אחד ואחד ושלמותו, (גאון), כמו כל חלח, ומלכותו להוראות שניהם גם יחד, כמו (עקב ח') כל המלוא וגו' תשמרון לעשות, שפי' כל אחת מן המצוות, ופי' המלוא כולה בשלמותה, וישמע מלת כל גם לייסוסי האחד, כמו כלילת יופי (יחזקאל כ"ג ג') שפי' אם שנתחדש ציפי תוך כלל האדם, כי כולם מייחסים לה תואר זה ונודים ציפיה (אללגנציין ש"ן), או שפירושו סוף גמר היופי כולו זה (פ"ללקאומען ש"ן, כפירש"י), כי חץ הדלדל כ"כ בין כל לכליל, כי כליל חכלת פי' כולו חכלת, כליל תקצר פי' כולו, כליל העיר פירש כל העיר, וכן ישמע מלת כל בחוספת ה"א, כלל גרש יגרש, כקץ מנח כללם, וכבר ישמע כלל צפעלים על הגמר והשלמות, כמו כלל הבית (מ"א י'), וכן על גמר המהפכה כללם הידעה מעמו (שמואל א' כ') (צפעלשקען), והיטב דקדק רש"י בלשונו לפרש כלילת יופי סוף גמר היופי כולו זו, הנה כמו שתאמר כלילת יופי על מי שתאמרו זה כל הפסוקים המייחסים ואין חסר זו שום דבר המוגרע היופי, או שכלל האדם מייחסים לה היופי ונודים זה, ככה תפרש כל מנח, שהצמר מתואר למנח מכלל האדם, כי כולם נודים צמחאחא ואין בלבד שום אחד מהם נדור ספק על צמחאחא, או ישמע כל מנח, שיש בצמר סוף וגמר העומאה, שהתאחדו זו כל פרטי התנאים הנרמזים אל צמחאחא הדבר ע"פ משפטי התורה, וכן כל מנח יונן צמחאחא משני פעמים חלו, הנה בכל מנח, מעמו מנח גמור, כל מנח, מנח גמור, שאין צמחאחא הצמר שום ספק, ואין צמחאחא האדם שום ספקו, ורבינו בספר חוה' דעת ס"י ק"י שהביא מניימא דרז גי'ל האחר כיימח' לדעת הרמזים דקוצר בכל התורה כולה ספיקא דאורייתא מה"א לקולא, מדיבין רז גי'ל בלישנא דקרא דקא' הדאי ולא הספק, וכאן ליכא יתורא אלמא דלשון התקרא בכל המקומות המעמדות על הדאי ולא על הספק, ע"ס. ולפי המצוא זה דמיימא דר"ג מייסד על מלת כל, אין כאן סייע להרמז"ס, והנה סוף הא, דמכאן ראי' מוכרחת כדעת החולקים עליה, דספק דאורייתא מה"א למחאחא, מדכרי כאן קרא במלת כל בדחאי משמע, ש"ה דצמחאחא מקומות הכתוב מדכר גם על הספק; ולזה אמר ר"י אחר רב (פרק רבי ישמעאל כ"ג) דאשריהם תשרפון הוא משמע דלח יענין איזה נפצרה בלוחה שעה, דמאן מוכח, הרי שהכתוב מדכר על הספק לרז החס, ולשיטתו כאן דמיימא דר"ג הוא בשם רב. ומכאן י' להעמורר אדעת ההרמז צמחאחא מ"ד ס"י א' והיא דעת הפר"ח בכללי ס"ס, דמאן דצעי בלשם חלוי מחיכה מצי מחיכות ס"ל קראי מה"א שרי, הא רב הוא דאית ליה הכי (כריתות י"ז), ורב הוא דקוצר דשריפת אשירה הוא מפקס, ואין כדאס לומר דהסם מקרי לחסוק איסורא. והנה רב צמות דעת הוסיף דכדכרי לומר דכאן ליכא יתורא, החבין צוה נגד דעת החולקים על הרמז"ס שדוחים ראייתו מנומאר, דסם איכא יתורא דקרא (ע"י צהרין ספיק דקדושין), ולכן סבר לתק דעת הרמז"ס עקרא דילן, דאין כאן יתורא. אמנם זה יתור חמור דבפסוקים כ"ד מוצא דהך קרא כולו מיותר לגמרי, עד שאמרו אם אינו ענין לגופו תהנו לכל איסורין שבתורה, יער"ס. בקוגיא וכן צ"ב: (בר' מרפא, בהמה שנשחטה זה הסדר הטבעי המועד לצריחותה, בין באיברים הפנימיים בין באיברים הגלגים זה, בין מעלמה בין על ידי דבר אחר, נקרא סרפס (אנאמאליס) לפי הקבלה לכלול בשם זה שבעים מיני מרפיות, מנאס הרמז"ס פי' המהפכה, והענין מוצא יתור צמחאחא צמחאחא לא תכלול, ועומם ס"ס שומיי: (בה' חלב מן הבהמה. לפי שזמלת בהמה כוללת כל צמ"ס ההולכים על הארץ וזאת האדם [כמו אדם ובהמה חושע ה']), וכולל חיות ונודיות ונודיות וכן ליעוף השמים ולבהמה ארץ (פיערשקען יע"ס), וכומם דמיימא חיה בכלל בהמה וכן להסך (ע"י לקמן י"א ז' זאת הים וגו' מכל בהמה), והיה חץ גם כן חלז חיה טורה בכלל האיסור לפי שהוא בכלל מלת בהמה, לכן ביארה התורה, מן הבהמה אשר יקריז וגו'. לומר שאינו אסור חלל מבהמה אשר ראוי להקריז ממנו קרבן, להוליח חלז חיה שאינה ראוי להקריזה וכן מוליח חיה חלז מבהמה שמהא, שאינה קרבה, לכן סלזה אינו חלל כבשרה. ומלת יקריז מרגמו (מאן דחך אפספערן), ויע"ס צפירות האצ"ע על פ' זה אינו מהכח המחבר עלמו כי כבר ידעטור מכהם מקומות צמחאחא חיותו מנחצבי דכרי מעתיקו המעשה ומתקבלי דכריהם בהמה, אצל הוא חוספת מתלמיד מועם כדוע ששלטה יד אחרים דכרי האצ"ע, ולא יעשה אחריו איש רק מתקרון דעת או מוסר אמונה, וכבר המעורר הרמזין והר"ו על הדברים המועים האלה: (ל'ז) ולמלואים, רש"י פי' ליום מנוך הכהונה, והרמז"ן

והרצוץ"ן מ' חמה הסיצ עליו וזה ואחר הנכון בלשון מלך ידים בחורה שהוא לשון שלמות, בלשון תלוא ימי, ובמלוא הימים האלה, עד יום מלואם, בהשלימותם, וכן בכסף מלא מחיר שלם, והספס כי הוא אשר לא תשיג ידו בשיעורו להקריב קרבן או לעבד עבודה המלכות הנה ידו חסרה בעבודת היום, ואשר יכשר לעשות כן הנה ידו שלמה ראויה לכל העבודות והמלאכות, וכן תלוא ידם היום כי עשה ידיכם מלוא בכל עבודה ה' כי איש צברו ונאספו עבדתם אותו, ודוד המלך אשר וני מתנדב למלאות ידו היום לה' כי בהתנדבם לבנין הבית תהיה ידם שלמה בכל הקצנות ובכל העבודות, כי אין עבודות ישראל להקציה שלמה אלא בזית המקדש, וכן איל העלואים שמואל' הכהנים זו, כי חסאת ועולה לכפר, חס למלאות ידם בהקציה, וכן חס"ע ימי תלואים יומא חסלמנוחון, ודומה לענין (בעפאללמאכטיגען) אשר יאמר הלונו על נתינת כח לאדם להרשות אחרו לעשות דבר, כי על ידי הקצנות מלא ה' את יד אהרן ובניו שיעבדו עבודת ה' במקדשו בעד כל ישראל, דכאח שלומי דרומא ושלומי דין, ומלת יד על הכס שיתמלא כחם לעשות, ומן החיות שחונקלם תרנם בכ"מ תלואים, קרבניה: ואלמלאים. הוא חורה, שכל שלמם נא עמו נקרא תלואים, וכן איל העלואים, ח"ט בנ"א קרבניה, שהוא נקרא כחם קרבן שנאמר והקריב על זבח וגר על חלה לחם חנוץ יקריב קרבנו ר"ל ג' ימי מות שנקראו קרבן וכל אלו על חודה שלמיו. (כת"י הגר"א):

ח (טו) ואח הדם יצק. טס יליקא חורה לרש"ם על השפיכה בלאט ובנחת כדי שלא יהא ניהו מוננו לבחן ולכחן וגם שישאר הקלות חומיד על מקום חסד, וזה אשר (ת"צ ג') אשר יצק מים ע"י אליהו שהשפיכה על הידים בנחת כדי שיוכל הרוחץ לשפוך ידים היסצ בקלות הליקא, ואף שאמר הוא ימי (שמות כ"ט י"ז) וזה כל הדם תשפך היה הוא יולק אותו בנחת מתוך מותם חנו מות: (כו) חלת מצה. ח"א ויציג גרילתא פטירתא, ח"א שכן הונח גלילתא לחם גרילתא לחם. גרילתא הוא עגול בלשון יוני כח"ם בעל מוסף הערוך. ח"א שם חלה הונח ע"ס הכורה העגולית הנעשה בעיסה בגמר הלישה, ויהיה חלה מענין מחול ומחולות ע"ס החנוכה הקבוצית הנעשות בעת הריקוד, וכן קער ומחולל, הרוח החזק ההולך סביב סביב בעגול, וזהו בלשון חחר חלילה הרגיל בנחותו. וגם שאר שמות הלחמים נקראים ע"ס לרחה, מין לחם הנקרא עגה הוא על לרה העגולית שזה, בהמחני' (תענית פ"ג מ"ה) עג עגה, והיא רשימה עגולית כמו עוגה. וכן ככר לחם אחת (חלה כ"ט כ"ג) חרם יצ"ע עגול לחם. וזה שנקרא צפי רכותיו בגלגל צחמים, עיסה מוגוללת, הוא הנקרא בלשון מקרא חלה, בגלגל הוא שם לדר עגול ודורי, כמו והמם בגלגל עגולתו, והוא אופן העגלה (ראד) שהעיסה בגמר לישה עושים אותה עגול, ככה נקרא בלשון מקרא חלה, כלומר עיסה עגולית ודורית הנעשה בגמר הלישה: שוק. היא מן הפיק של ארבעה עד כף של יד, שהם איברים מעורים זה בזה, כ"ה לח"ק ס"פ הארבע והכי הילחא, ורש"י שם"י עד הפק האמלגני היא דעת ר"י שאין הלכה כמותו ובפוטטים (י"ג ג') פירש"י הארבע כדעת ח"ק: (ל"ג) שבעת ימים. פירש"י רטופין כי שבעת ימי העלואים רטופים הם כדכתיב ופתח אחיהם חסנו יומם ולילה שבעת ימים (ראש), חסו ההבדל שבין לשון שלשה ותשעה כע"ס הרורה כי לשון שלשה יכול על המספר מלך כמות האחדים הנפרדים שהם שלשה, וככה ארבעה ותשעה וכל הצאים עד"ל, אכן שלשה יכול על המספר מלך כמות האחדים המתחזקים בצילות להיותו כמו אחד במספר, ככה ארבעה ותשעה וכל הצאים על משקלם, ולכן צריך שלשה ימים הכונה ימים המנויים בשלשה והם המספר שלשה ציניים, ובאמרו שלשה ימים הנה הימים במספר שלשות המאחד, שלוש של ימים ולכן לא יכול לשון זה על הפירוהין כיא על הלישה שלשה ימים רטופין וכן שבעת ימים עד"ל: (ל"ד) כאשר עשה. ללמד שכן גדול טעון פרישה קודם יום הכפורים שבעת ימים, וכן כהן המורק את הפרה, (רש"י מרש"ק דיווא) ח"ל רש"י שם, כאשר עשה במלואים לרה אחס לפדות מניחם ז' ימים, שנאמר ופתח ח"מ חסנו יומם ולילה וגר ובשמיני עבדו שנאמר ויהי ציום השמיני קרא וגר וכתיב קרב אל המזבח וגר כאשר וגר טה לעשות לדורות לפדות ז' לפני עבודה יום אחד, עכ"ל. וען החיות על הראים שהדניק מאמר כאשר עשה עם הקודם לו, ומאמר לרה ה' לעשות הוא מאמר צפיע. ובחסם עקם עליו לשון הכחוש שהוא ישר לפרש"י, ואין כאשר עשה, דמיון לפסוק הקודם ומילתא בלגני נפשי הוא, והוא פשוט מאל:

ט (א) ויהי ביום השמיני. שמיני למלואים והוא ר"ח ניסן (רש"י מרבותיו) ודעת הראש"ע כי ציום השמיני שמיני לניסן כי המשכן הוקם בלמד לחדש, ויאמר חויה לדעת כל המעשים הקריאה לאהרן ולבניו היתה ציום השמיני ואין כן משמעות לשון הכחוש לעיקר מדקדק לשון עברי, שאילו בדבריהם היה לו לכחוש ויהי ציום השמיני ויקרא משה וגר בהוספת ויז יד בראש פעל הקריאה, כי כן הלך המליה העצרת בספורי העיניים אשר נפלו על הסדר כמו שסיי

שהיו פקודים במשכנת הגור האומר והעושה (עמ"ס צנחאסית צוהאס ידע), ולזאת היה לו לכתוב ויקרא משה וגו' קרא משה וגו' ונעמע קרא כבר קדם יום השמיני, לכן נאענו דברי רבותינו שהם שמיני לעולאים, וסבאני מחובר עם ופתח אל מועד חצו שבעת ימים האומר מוקדם ושיעור הכתוב ויהי צום השמיני הוא היום אשר כבר קרא ויעד משה לאסוף ולצניו לסיים נועדו ליום הזה בזה שאמר להם ופתח אל"מ חצו שבעת ימים ויהיו בנכים ליום הזה, ולכן כפי לאסוף ולצניו צלמ"ד הפיעוט שסרטן צלמון קריאה עם למד אחריו ההזמנה; ולמדנו עוד מזה הכתוב שגם לזקני ישראל כבר קרא להיות עמידים ליום השמיני הזה, אלא שקריאת אסוף וצניו לא הייתה מניין קריאת הזקנים, כי לאסוף ולצניו הייתה צלמנות הלוי ופתח אל"מ חצו, ולזקנים הייתה צלמנות, לכן הועמד אחנה צלמנות ולצניו להפריחו מן ולזקני ישראל, ולהורות ששמי ימי הקריאות נכללות באיכותיים: (יב) וימצאו. פירש"י זיל לשון הספסס והזמנה, וים סדל צין והקריבו וצין והמליאו, הקדשה נופל על המקריב דבר אל סדרו אל"מ שמיני נותן אותו אל ידו, כמו בספסל אדירים הקריבה מתאם (ספססס י" כ"ה), אלא המלאה חיו אלא שטחנו לידו, כי מלא צקל על דבר שגא לידו כמו שאמרנו (צ"מ א') ומלאהה דלחא ליד' השמע, ובהפעיל כשנמליאו מיד ליד עד יד סדרו, ולכן צלמנות ליד אחר ויקריבו, כי דס ספסלת ליד נותן צלמנות, ואם כן המזרק ציד המקריב ואסוף מולד צו אלצנו, וכן אחר ויעצול אלצנו צדס חסו והקריבו, אלא עולה ושלמים שזרק מן המזרק היו לריבך לתת המזרק צידו חסו וימליאו שהם המליאו אותו לידו (כ"ח): (כב) ויברכם. רש"י פי' ברכת כהנים יברכך יאר יסא, והרמב"ן פי' שהיא כעין ברכת שלמה שאמר צו ויטרכם כפי השמים ויברך את כל קהל ישראל. וסענות סרל"ס על פי' רמב"ן מן התלמוד כבר קילקס הרב משה למלך (פ"ד מתפלה ה"י) צווד טעם: (כב) ויצאו ויברכו. הברכה הייתה שיערה ה' סביבתו בישראל ויראה מעשיהם כע"ס רש"י, ויראה כי חות יו"ו מלמל ויצרכו הוא על הזמן שצבר עבר קודם הפעל אשר לפניו (לפוסקוואמפערטשקוס), כמו הן אלה קלמל ונחמל שר"ל כבר ספסלו, וכן גבר ימות ויחלם וכבר סלמ, וכן וימל ויחלם ויבאם שבתפלה סבא"ם ולבסוף המליע כע"ס רש"י טס, וכן כאל ויצרכו את העם קודם מליאו, כי צהיות משה ואסוף צלמל מועד טס הסמלדו צצרכת העם ר"ל טס צקסו רממים לסוריד הסכניה צישראל כע"ס כע"י צסס צרייתא דח"כ, לפי' מוצא צמקרא למל נכנסו משה ואסוף אל סל מועד, ואלל כרצו סססס סססס צמקס צמקרא סנה צילמל אל סל"מ. ולכן מלמ וילאו מוטעמת צו"ס: (כד) ותאכל על המזבח. לשון אכילה ענינו הסמחה וכלוי כמו וירצ היער לאכל צעם מלמל סלמל ססרצ (ס"ד י"ס) וכן ויחלכו (רלסית י"ס), כי המלמכים צכמס סמו הכיתו לפניהם לאין, וכן כאל ותאכל את העולה (ספערטסססס, סרציו), וים צלמון אכילה גס כן ענין קבלת הדבר צלמון וסמחה כמו (ירמיה ט"ו) נמלדו דברך ואכלם ויהי דברך לי לצלמון ולסמחה לצני וכן (יסוקל ג') אכל את העולה ואלמל וסחי צפי כדצס למחוק, אשר ענינם לרש"י והסמחוס קבלת הדברים צלמחה ונחמחה, וכן ענין אכילה סלמל את הקרבנות כאל:

י (א) מלמחמו. טס לכלי סמורדיין עליו גסלי סל (קסלסעססו"פעל) סכרסס ירידה סוח, ומענין מי יסח עליו (ירמיה כ"ה) יסד על עפר נחמ, ונלמל סמורד סחי סלל גסלים, למחמל סל מיקר (יסעיה ל') גסלים סלמל סחמ (עסלי כ"ה), ולמל כע"ס כי כסמחין גסלים למחל ככלי הן סוקספת ומציעוק, סרצו ססן על המוקד הן לוסמות ופי' כחינתן צכלי כסות מלמיתחן, וסכלי סספייתן צו גסלים נקרא סמחה סבו נעסו גסלים עוממות, סכלמיתחן פני להצים פניהם, וכסמורסין סוחל סל ככלי נעסות עוממות, וסמחממו (דריספסלנגס) חיו למי מוצן סלמל עלמל: (ב) ותאכל אותם. חין זס מוטעמות הסמחה וכלין דלס כן למל סוסף לומד אסריו וימחמו, ולל אחר כן צעדת קרס ככחצו (צמדצ ס"ו) וסל ילמל ותאכל וגו' סלל סוכיר אחר אכילה סלמל גס סמחה, כי צלמל צעלס ורלסונה לא הימל סונמס לסמול וכמלמל סול צע' ויקסו סני צני אסוף, חף סס צלמחמס כין סרלד סל סדסס סירידה מוטמים ותאכל סל סעולה סמורד לסוסף סלסס על סלסס וכו' וסלר לסס סוקסס סלמל כדלמל סוחי וכו' וסלי סכצד סלסס יסח וכו' וקסלדו מיועדיו סל מוקס גדולים מוטמל וסלסן (ערס"י צפי סל אסר דצד), ולסל יסחן לסרס לסון ותאכל סוחס מענין אכילה סמניה, קבלת כסמחמס צלמחה: (ג) סלל אסור דבר. סקציה אחר לי וקסדס צכצודי, סמסחן יסקדס צלמל סיעסס צו, ולל סכצודי סירצ, עסל טרע לי דעסו, וסל סצקרבצו יסקדס סמסחן סלס צנין סנעסס צסס ספסל, ועיי' נקדס סקצ"ס וגס סמסחן נקדס ומחילל, ועל סני כל ססס סירלדו סמססו ככצד סוקסס עיי' סלליו (כ"ס): וידס אחרן. סרעצין אחר מלמלס סיה צוכס ולמל כן סחק, וסין זס נרלס דלילו כן סיה רלוי לומד ויסחוק אסוף כי ססורלס ססרסית סל לסון סחיקס סל ע"ל סססססס, סל סססס מדבור סו סכניה וסמחה ומחמחה

מתעורר הקדושה, כמו וישמחו כי ישמחו (תהלים ק"ז) דהיינו כשישמחו מתעוררת שגרה להם עשר
הים תגליו, וכן ישמחו הים מעלינו (יונה א'), אמנם לשון דמיון הנהגה נפרדת לרש"ם על השמחה
הרלוויה שמוסכם בלבונו לשמחה, והוא לשון השמחה (מן שומתי ודומתי כשמי, דומתי לקחת מדבר)
דהיינו שהוא מושה בלבונו ואין צו ערעור פנימי המליך לשידור, כאלו הסכמה גמורה והשוואת
הרצון להיות שוקק ושותק ואינו מתפעל כלל, אל הדבור, מה אשר דם לה' והתחולל לו, טוב
יחיל ודומה ענינים לשון סלוק המית הכנס וקבול הדבר בפשימות נמרץ בלי ערעור ופקפוק, וכן
לך דומה תהלה פי' דומה של אדם צעק שמקבל דינך נחמד לך כאילו הוא מהלל אותך, ומה
אשר כאן וידם אשר מגיד שגמו של אהרן שהיה שותק בלבונו גמור שום דדעתו בלי שום ערעור
על המקרה שאירע לו: (ו) ועל כל העדה יקצוף. יהיה קצף, שאין ראוי לומר שיחול העונש
עליו צדקה ישראל, שאין הקציה מענינה חומה צפון חומה חסרת, והכאנים עם צפני עמון הן,
ואין הכוונה שיקצוף ה' על ישראל אם יפרעו הכאנים ראשיהם ויפרעו צדיקים, אבל פי' יחול
הקצף על כלל ישראל שיטעוררו להתחולל ולצדקה עליהם, וכמוהו יחולר להם בצדק (ע"ז ב')
שפירשו ויהי אור, וכן כאן ויקצף יהיה קצף (רבים צמס רבניו עשירי) ויהי חונקם יהי רוגזו,
ואין לרד להסב מלת יקצף על השם שאינו מחזק בקרא: (ט) יין ויחבר. יין דרך שכתבו (רש"י)
הוא דעת ר"ל דלישקא הלבנה צמ' רוחי, אבל על כל שאר משקין המסכרים אינו צמיחה
ואינו צמיחה (לפירוש ורצ"ד ולרמזים) ועל היין לבד הוא דומה, ועל ויחבר לגלוי על מלת
היין שאינו סייב על היין אלא שם צדק שכתוב, ולכאילו בהפסיק צדקיעה היין ולא שמה
אחרי צבת אחת אלא לפלגין אינו סייב, א"כ וי"ו של מלת ויחבר הוא וי"ו הניחור, כאילו אשר
כשהוא שבר, ויחבר והנחור ממנו יאכל שפי' כשהנחור ממנו יאכל (עכ"ל קרבן אהרן ותי"ב),
ומה"ש (לקמן י"ז) אשר תאכל נבלה וערסה: (י) ולהבדיל. לרמז (צמסינו מטה ע"ג) שאין
האחרים רק כשעובד שומי, ובשמינו עובד ואינו רק ציאה ריקנות אינו מותר, אחר וי"ו ולהבדיל
משמחת כמלה למען, כמו לא ירבה לו כוסים ולא ישוב את העם, שהוא למען לא ישוב, כן
ולהבדיל למען הבדיל, ובפירוש כי שצדקו דין עבודה קדושה למחוללת, ולרמזים שהאחרים היו
גם צדיקים ריקנים, אחר וי"ו היו לעסף ולחבר שני נושאים, כאילו אשר מלמד קדושת המקום
אחרתי עליהם יין, יש עוד צמקן הסיכרות אסור להבדיל ולהורות: (יב) הגוהרים. מן המיתה
שאף עליהם בקנסה מיתה (רש"י) וכן (ציונה פי') כאריות היו ליסרף כדור ואזיחוהו שגמור הנוחים,
עם דבריהם מללח כחצי הנשאים, כי לשון שאר ישמע אם חלק הנשאר חשוב, כמו וישאר אך
נו, וישאר שני אנשים צמחה, שהתעלות שמינותם ויחזקו קדש שאר, אמנם אם חלק הנשאר
אינו פסוד נקרא נותר, כמו והנותרת מן המנחה יאכלו, כיון שהקומץ ממנו היה מלאכל גבוה,
נקרא החלק המיועד למלאכל אדם צמס נותר שגמל מנדרגתו צמקן החלק הראשון, זה גי' עם
שני לשון שצין פ"ר לפי', שצמקונו נאמר לא שומרו וצמק לא ישארו, וכן ויעקב רועה את
באן לבן הנותרות, שאר'ל החולות והגדושות, וכן כאן מללח אשר הנשאים ליטא דמינותא, רק
הנותרים ליטא דגריעותא, למדונו שהיו ראשים להענין כחיהם: (טז) דרש דרש. שמי דרשות
אללו למען, אשר להם מפני מה חסאת זו נדרפה ואלו מונחות, פיכ"ט למען מונחות להמתין
לעבר ולא נאכלו היום, וכן אמרו צמ"כ מפני מה נסרף זה ומפני מה לא נאכלו אלו, ורש"י
שכתב כאן מפני מה נסרף זה ומפני מה נאכלו אלו, כד פירש הרא"ם לא שנאכלו מונח קאמר
אלא שהונחו לערב לאכלהם: (יז) הן היום. וכי הם הקריבו שהם הדיוטות אינו הקרבתי שאני
כה"ג ומקריב און (רש"י ומנחים ק"א) פירש הרא"ם מלת הן פה אינו כמו הן לא הוצא את דמה,
אלא כמו הם, וזה הכוון צמקונו מים כמו הלאה משכרנה, וכאילו אשר צמחיהם, הם היום הקריבו
את שפאחם; ואין לרד בהתלשט זו, כי מלת הן מלאטויה על התמיהה כמו הן חצת את חובצת
מלרים (ואחר ח' כ"ב) שכתב הרא"ש שהוא כה"ל התמיהה, וטעמו הכוון את חובצת מלרים ולא
ישקלוגו וכמוהו (יחמיה ב') הן היתה כחית ר"ל היתה כחית, ויטכן לפרש דעת רבותינו ע"ד
הפסוק, כי לשון הקדש ישמע זין על העבודה העיקרית שהיא זריקת הדם אשר צו עיקר הכפרה,
זין על קבלת הדם מנחיר הכהן צמקונו יחזק על המזבח, זין על הפקדת הצעלים את
הכהן מעדרו להקדישה לקרבן, אשר צו מוס לא תקריבו היינו לא תקדישו (ככתובורה ו'). על
כל אלה ישמעו המקדשות לשון הקדש, כמו והקריבו צמי אהרן (ויקרא א' ה') שהוא על הזריקה,
אדם כי יקריב (שם א' ב') על הפקדת הצעלים לקרבן, כי כל עבודה הצריכה להיות צדקן טעל
עליה לשון הקדש, והפקדת הצעלים את הכהן מן העדר חכמית טונתו להיותה קריבה על גבי
המזבח, והכהן צמקונו אף אי ניהא שאינו מלוחו של ישראל לגמרי (עמוס' יחמיה י"ט ד"ה מי
איכא) מכל מקום מה שפוסט לרד לעשותו לשם צמל הקרבן, דשלא לשם צמליו פסול, לכן גם
הצעלים

הנעלים נקראים מקריצי קרבן, לפי מלת הקריצו כאן כולל כולם, בין הזריקה שעשה אהרן צעמו בין הקבלה הנעשה ע"י בניו, בין הסרסחו לקדושת קרבן שעשאוהו הנעלים, והוא פעל קמחי (מזון האש להקטיר) כי אהרן מלך עבודתו הגדולה לא ראה לקחת הכבוד לעצמו להוליך צמחיו שהוא לצדו להיותו כה"ג הקריצו היום קרבנות אלה, לכן אמר לשון הקריצו צלשון רצים, כאילו זריקתו אף שהיא העיקרית לכפרה שזה היא עם קבלת הדם שהיה על ידי בניו, וגם שזה צמחשחו לקרבן שעשאוהו הנעלים, ולא ראה אהרן רק להודיע, להיות שהעולה והמטאת של העם כבר קרבו כמשפטם, שזריקתן והקטרתן שהם העבודות המעבדות את הכפרה כלם נעשו כהלכתן, ולאחר גמר עבודות אלו קראתני ה' הנה הוצאת בני להיותי אונן עליהם, היחנן לפי"ז שאוכל המטאת ציום אניות, שהאכילה אינה מעבדת את הכפרה, לכן שרפוהו, לפי"ז מלת הן ישמש על ההמשך למצד שני משפטים שהאחד תולדת השני, זה סנה לזה, (כמש"ל צלך לך ט"ז ז' הנה נא ענרני) וטעמו אחרי שכבר הקריצו ותקראנה איך אוכל מטאת: הן היום הקריצו. חיל משה שמא זרקתם דמו אוננים ואונן שעבד חלל, ח"ל אהרן כי הם הקריצו שהם הדיוטים אני הקרבתי שאני כה"ג ומקריצ (רש"י מנח' מפרק טבול יום) וכתוב הרמז"ן ואני תמה שהרי קידם האניות נעשו כל הקרבנות אונן. דכתיב וירד מעשות המטאת והעולה והשלמים ואחר כך נכנסו אל אהל מועד והתפללו ואחר זה ירד האש על הקרבנות ואז הקטירו נדב ואזיהוא קטרת זה, יעו"ש דבריו צדוק. ואני תמה על תמימתו איך הרכיב הרמז"ן שעייר מטאת זה עם מה שנאמר וירד מעשות המטאת וגו' דמקרא זה נאמר על המטאת והעולה והשלמים שהיו צאים לחוצה היום, העולה והמטאת של אהרן והעולה והמטאת והשלמים של העם, ועל אלה לצד אחר קרא ותלא אש ותאכל אונן ואח"כ הקטירו נדב ואזיהוא את הקטרת, אבל שעייר מטאת אשר עליו משה ואהרן דנו הוא שעייר מוסף ראש חדש כמש"ל רש"י וזמנים קרא ז', זה היה מקריצו אחר מיתת נדב ואזיהוא ובו היה אהרן אונן על בניו. דמיון לזה דה"כ"ס דקרבנות הצאות צו לחוצה היום היו קודמין למוספין, ואם הקדים המוספין לחוצה היום לא עשה כלום. ערמז"ס רש"י מיום הכפורים, ותמקרא עלנו אנו למדן דשעיר מטאת דמוסף ר"ח לא ככלל בקרבנות של חוצה היום, מדאמר קרא (ט' י"ג) ויקרב ויקטר מלמד עולה הצורך, שגם ללמד שאין עולה העם פוטרת עולה תמיד ולא קודמת לה, כמש"ל הרמז"ן, ואם איחא דשעיר מטאת דר"ח ג"כ קדם להם, הי"ל לקרא למימר, מלמד מטאת החדש, כמש"ל צפינתם מלמד מטאת הכפורים ועולה תמיד, מלמד עולה החדש ועולה תמיד, אלא ודאי דשעיר מטאת ר"ח השאירו להקריצו אחר קרבנות היום, ובין כך נעשו אוננים והקריצו אהרן צאניות: מטאת היום. אבל אניות לילה מותר שאין אונן אלא יום קצורה, אם שמעת צדקשי שעה אין לך להקל צדקשי דורות (רש"י) דברי רש"י תמיהים מאד כי אסו הסגל צדשי ראשין, דלמ"ד שאין אונן אלא ציום קצורה ואין אניות צלילה אין חילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות ומטאת ר"ח ששנדר לא היה רק מפני טומאה שנגעה בה, ולמאן דמחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות, סובר אניות לילה דאורייתא, ומטאת ר"ח שהוא קדשי דורות נשדק מפני אניות, וכבר תמה עליו הרא"ם צה והניח צדשי יעו"ש, גם ציחור מלת היום משתנה לשני דעות אלה, דאי אניות לילה לאו דאורייתא מלת היום צאורו כל עוד שהשמש על הארץ (עא"ג) לאפוקי לילה, ואי אניות לילה דאורייתא צאור מלת היום כל המשך הזמן והעת של כ"ד שעות, וטעם מטאת היום, מטאת חוצה היום, כלומר קדשי דורות שהם חוצה היום של ר"ח, והיינו מטאת היום, מטאת הקצוץ ליום ההוא (עננינדיגונקספסער פ"ח הייעט) כמפורש שם בתלמוד זמנים. אי"כ נראה דברי רש"י בארצי אחר רש"י. ונראה לי צדוקת מאור עיניו רש"י ז"ל שדעתו לפרש המקרא אליבא דהלכתא דאניות לילה לאו דאורייתא ולא ניחא ליה למימר דמפני הטומאה נכרסה מדלל הזכיר המקרא מן הטומאה כלום, ולא הזכיר רק האניות צמחשחו אהרן ותקראנה אותי כאלה, אשר נראה מפשטי, דהאניות לבדה הוא הגרס לשמיטת מטאת ר"ח ושלל להניחה לערב כמו שהניח שעיר נחשון ושעיר שמיני לאכלן לערב, זה דלרש"י ישנן שני מיני אניות, אניות חיוצי ואניות טבעי, החיוצי היא המסוייב מיה"ל להיות אונן ציום הקצורה, ואניות טבעי הוא, אף שאינו אונן מלד הזמן מיע דעתו עגומה עליו וגם זה אינו ראוי לאכול צדקשים כדאיחא (יונא י"ד) נהי דאניות לא חיליה עלי' מיעד מי לא טריד, שמיטת"ס שם דצדקשים צעקן שמחה וגדולה מדכתיב לך נחתים למשחה כדך שהמלכים אוכלים (ע"י) צמחשחו למלך צדשי מציאת מקדש היו, דה אינו לר"י דוקא, דגם לסתמא דש"ס דע"ז: דה מעבד מלאכול צדקשים) הנה לזה כשמוע אהרן מפני משה שנגזרו לאכול קדשים צאניות, דן צעמו, שאין לוי זה צא להחיר אניות החיוצי ולאכול קדשים ציום שמלד היין אסור בהם, רק להחיר אניות הטבעי דהיינו צלילה, אף שישער צמחשחו שהיה עגומה עליו ולא יוכל לאכלם צמחשחו, מכל ומוקם יאכלם, והוראת שעה היא זו צדקשי שעה אבל קדשי דורות שהוא מטאת ר"ח צאקורייתו

באיסוריהו קיימו, אף בשעה שאין זו חנינות המיוזי כגון זלילה שאין לו רק חנינות הטבעי כשאי אפשר לו לטנות טבעו אל הספק מיוגן לשמחה, מיוזי עליו לזלי לכלל רק למחמה בגדולה ושמחה. ור"ל שדבר זה מוכרח הוא, ומדאורי' (זבחים ק"ח) לרבי שמעון שאמר לו משה לאהרן, ואי לא הוצא את דמה ובקדש היתה אכול תאכלו אותה בקדש כאשר נרתי בחנינות יאכלוהו, ח"ל שמה לא שמעת אלא זלילה וכו'. דקשה כיון דלר"ש אין חנינות זלילה מה"ט, הואך ישיב אהרן שנעוהו לאכול זלילה אף שהוא בחנינות, כמו שהקשה הרא"ם (ומה שתיך דר"ש לא דרש כן לרתי בחנינות יאכלוהו, ע"ס. במחכ"ת לא עי' בגמרא, שמואלר זו בפירוט לר"י ור"ש כן לרתי בחנינות יאכלוהו) אלא ודאי אף לחנינות לילה מותר מה"ט ואין זו חנינות מיוזי, עכ"פ חנינות טבעי יש בו שאסור לו לאכול קדשים מנעם למחמה. וכמה יצא על כן דרך זה לשון "מטאת היום" שאמר הכתוב, להורות שתי הכוונות יחד, שאנינות לילה לאו דאורייתא, ושהוא מדבר בקדשי דורות, כי אם לא היה כוונת הכתוב רק להודיע בלשון מטאת היום שהוא מטאת הקצוץ ליום זה, היה לו לנקד מלת מטאת בפתי' כדין נכסד למלת היום, כדי לפתור מטאת של יום זה, ואם לא היה מכוין רק להודיע שלילת האכילה בשעה שהמנהג על הארץ ולא זלילה שאלו אין חנינות, היה ראוי להקדים מלת היום ולומר ואכלתי היום מטאת, כי דרך הלשון להקדים המלה שעיקר המכוון בו, לכן המכיר הכתוב כדי לכלול שתי הכוונות האלה יחד, וכחז מלת היום אחר מטאת כדי להזין בו מטאת הקצוץ ליום, וכדי להזין במלת היום גם הסך הילילה הפירוד ממלת מטאת בנקודת הקמ"ץ, ועי"ל הוציא מלאכו חזרים לקמלות הדי"ת אף שהוא כמון כמו ה' מנת חלקי, מנת שועלים יהיו הנה צוה אין דברי מנזר עיניו רש"י ז"ל כותרים עלמם ומקלחו אל קלחו, ויאל לנו ציחור המקרא אליצא דדינא: ה"יטב בעיני ה'. אמרו בעלי הלשון שה"ל אזה כי הפתח והדגש שלאחריו מורים על הידיעה ולא תבא ה"ל ידיעה בעתידים, ואם ה"ל התימה היתה ראוי להקצר בפתח פתח וי"ד דמה, ואמר כנ"י שהיא מורכבת מידיעה ומתמיהה ויפה תתפרש ההרכבה הזאת לרבותינו שאמרו שנחלקו על שיער ר"ח, והשיב אהרן יפה אמרת בשעיר העם ושעיר כחשון שהם קדשי טעה שאכלום אונקין, לא כן שיער ר"ח שהוא קדשי דורות, ועל ההודאה תחנן ה"ל הידיעה שזה ייטב צעירי ה', ועל החלוקה שחלק עליו תחנן התימה הייטב צעירי, עכ"ל וכוון הוא, ובדרך ההודאה מלת ואכלתי הוא לעתיד אף שהוא מלעיל, ודוגמתו פן אורש וגנתי (משלי ל' ו'), והנה מה שהכריח לזכור לשון לומר שה"ל ה"ל לתמיה ולהיותם פתוחה ודגוש אחריה היא אזה, הוא לפי שפירשו מלה ואכלתי כמו אם התמיה וטעמו אם אכלתי כח"ס רש"י ורש"ם (האטעע איך געגעססען) ולדעתי אין זה מוכרח כי נוכל לפרש ואכלתי במלת אם התמיה, כמו אם חוכל לכפור אותם וכמו ואם צערי נסוה (איוב ו' י"ג) ואם שני לדיק ימלט (ישעיה מ"ט), וטעמו היעלה על הדעת שהייתי ראוי לאכול היום מטאת אשר ייטב צעירי ה', וה"ל הייטב כה"ל ההולך צדקה לקראתו, אשר הולך, אשר ייטב, (אףטעע איך וואסל געגעססען האצען וגו' דאם עם געפעלליג זי"א) ואם כן ה"ל פתוחה והדגוש אחריה כדין:

יא (ג) מפרשת פרסה. הרש"ם פ"י מפרשת פרסה לפורן אחד כעין מנעל ולא לפרנים ככל אצבע בארבעת וספן, וסופעת שסעי, מוצלת הפרסה לשנים ולא פרסה אחת שלמה כסוף וממור. ואמר הכ"ז ולפי"ן פתרון הכתוב כך הוא כל זהמה שנחולדתה מפרשת פרסה שיש צרכה לפורן כדמות מנעל הנוקשה את הרגל, וכן בחולדתה שופעת שסעי שנראה כשתי פרקות טהורה לאכילה, שהרגל צעלת הלפוף כעין מנעל הוא הנקרא צלה"ק פרסה לפי שנוקשה את הרגל, מלשון ופרשו השומל (דברים כ"ב) ופרשו בגד כליל חללת (במדבר ד') וכן כל לשון פריקה צשי"ן או צסמ"ך כולם מענין זה הם, כי השי"ן והסמ"ך ענין אחד להם כמו הלא פרס לרצע לחמד (ישעיה כ"ח) שיפרסם שולחנו לפני העני הרצע וכן עוללים שאלו לחם פורש אין להם (איכה ד'): (ו) הארבעת. יקרא כן צלה"ק הזכר והקבה ממנו (רמב"ן) ואפשר שנקרא ארבעה ע"ס שספתו העליונה שדוקה ומנוקשה, והסם מורכב משתי חיצות, משם אור שעניו מור וסדק כמו מאורת לפעוהי, ומשם ניב שהוא הפסח (כנבטין כ"ו) שדי צ"י מוואל ציב שפתיים שפירש"י שפתו העליונה (תו"ט) ויחנן שנקרא המין ע"ס הנקבה, למה שפירסו הטבעיים כי ארבעה נוקשה כופה את הזכר לתשמיש, וכמעט אין זכרות הזכר ניכר בו (רמ"ז): (ז) מפרים פרסה. לפעמים יצא ההפעיל זלי שזורה לא על הפעולה ולא על גרמת פעולה אלא על חכונה טבעית או מקרה טבעי כמו מרצה רגלים עניו שיש לו הרבה רגלים, יאמר כן שיש לו אצבע, ויהי איש מללית, ויהי בהקשותה צלחתה עומדת ומעיד, וכן כאן מפרים פרסה עניו שיש לו פרסה, כל אלה אין בהם הוראת ההפעיל הנהוג רק כן הוא מנהג הלשון (כסד"ל): (ח) ובגבלתם לא חגעו. רבותינו חוקמי הך קרא כרגל דוקא, אצל צלה זה אין ישראל מחבר על מנע צלה (ערש"י), אמנם זהו מעיקר הדין

דלישין מדיקא דקרא דנזירות מיסין ומעשרות ומתריין, ולזה תרגם יצ"ע ואת נבלתם תשקלו, ומן הכייתאון תתרחקו, כענין שקן תשקלו האומר בע"ז. אמנם אין כוונת יצ"ע לאסור מלך האדם בהגלה, לית מלך דלגיב דזה ולכ"ע מותרים בהגלה רק כוונתו לאסור הספורה דהם שאינם מותרים בהגלה רק בעמדתו לו, אבל לכין העסק להסתחר דהם אסין הכחז, וכן בתלמוד ירמלאמי קרי לאיסור ספורה איסור הגלה, דמתמי (פ"ו דעניית) חן אין עושין ספורה בשקלים ורמשים, וקאמר עלה צירופלמי, כתיב עמלים הם מה תל ורמשים יהיו לכם, אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הגלה כל שאיסורו ד"ת אסור לעשות בו ספורה (פ"ט ר"ט), (פי' פריס י"ד ופרי חלל סי' קי"ז צידד, ובמסנה לעלך (פ"ט ממאכלות אסורות) דלרוב הספקים איסור ספורה צאיסורי מאלל הוי דלורייתא ועי' בתשובת ר"ע ח"ג סי' פ"ד, והעמיק לדבר דזה הרב נחמס סופר סי' ק"ד ק"ס ק"ו ק"י): (י"ג) את הגשור, עופות סהרים מרונים על הסמלים לפיכך מנה הכחז בעמלים וקמ"ל לעולם יסנה אדם לתלמידו דרך קלה (פולין ס"ג צ"י) פירוש אפי' בלשון עגובה שארי הזכיר הסמלים ולא הסהרים, עי' ריש פסחים, (הרב נחמס סופר סי' פ"ד) ותמצ עוד ועי' ים לעיין, חנינא אס נתבאר הדברים ציבור יפה בקלה חו עת לחסות ולקצר אבל הכא לא נתבאר יפה שארי כתיב למיניהם בני ד' מינים ומרבה ר"א שכן אפי' שאין נדמה (פס"ס) ואיך אדם המכיר העופות הכוללים להדי' צמחיהן, מ"ע עוף הבא לפנינו מי צקי ויכיר אולי הוא שכונו על כן או חיה, איך לא נתבאר המצוקס, משא"כ אלו הזכיר כל הסהרים לא היה נשאר שום ספק, ולריך לומר דחמי' כרצון דר"א דלמיניהו אינו מרבה אלא שכן ונדמה בטרם כמותו, ואס כן אס מכיר חיה וכן אכסה ועורב מכיר כל מיניהם הדומה להם בטרם, ושאיך נקט קרא דרך קלה, עכ"ד, ואין זה מספיק רק לכשי' שפירס ונדמה דומה להן צמחיהן, וכבר תמה עליו הרשב"א צמחיהן שס, דאס וזכיר דומה צמחיהן לעורב וסוכן עמו ואפי' דלרי רבן לכן מי' נדמה דומה צמחיהן, וסייגו פלוגמיהן צמחיהן צמחיהן לנגה (פס"ס צ"ד) דלרי חצי' שדומה לו צמחיהן פלוג ממונו צמחיהן שס ים לו זקן ועורב אין לו זקן, ופנוניה לנגה אפי' שדומה לו צמחיהן הוי הוא פלוג ממונו צמחיהן שס צמור כלו חס לנגה, ור"א דאסר ממונו שדומה צמחיהן וצמחיהן דומה שכולם שפורה סוף מנכסה וכן הרין צמחיהן שס, ובאלפסי פירס דלא כרש"י, ואין צמחיהן התורה כתב רש"י כל עוף שאומר בו למינה למינהו, ים בלחמו המין שאין דומין זה לזה לא צמחיהן ולא צמחיהן וכולן מין אסר, מנואל שפי' דומה דומין סמנים כרשב"א ורין הסך ממה שפי' בתלמוד, איך הדסה קומי' לזכותה, מי הוא זה המכיר כל חלה ובצמחיהן, והדבר יותר מתמיה לדעת ר' משה צ"ר יוסף שהסכינוו בו גדולי היורים הרשב"א והרין והגר"ל, אין לנו תועלת בהדעת כי' מיני סמלים שזכיר קרא, רק בעוף הבא צמחיהן אחד ואין ידוע אס הוא דורס אס לא, שאין לו היסר רק צמחיהן כל העופות הכחזים צמורה, ואפי' פרס וצאי' שאינם שכיחים כלל צמחיהן, כמנואל כל זה בדברי הר"ן, וכבר נעק הרשב"א צמחיהן שס, אס אחת מלרינו שכיך כל עופות הסמלים, הוי אחת מוסיק עליו ומלרינו צמחיהן יתר מאל עד שכיך גם פרס וצאי' דלא שכיחים, פי'ס, מלרינו לזה לעוף זה הבא צמחיהן אחד רק שאינו ידוע אס הוא דורס, צקל יכולים להצטרך אס הוא סולק את רגליו בעמדו על הסוף, או כשקולס מן הארץ, הגה דזה הדך ידבר קרא בלשון קלה שהיא בלחמ אכונה מאל, ואס אין לטון התורה לצאר מינים הסהרים ממיני שסס מרונים, מכל מקום אינה מוכרחת לצמור בלשון עגובה לדבר מן הסמלים וי' צידה לצמור בלשון פרמשים, לבלי הזכיר בו לא מינים הסהרים אף לא מינים הסמלים, כי אס לומר דרך כלל, כל עוף אשר בו אלבע יתרה, או זקן, או קרקצנו נקלף ואינו דורס סהרי, ואס לא נדע אס דורס אף ציט לו שחיס מאלה סמאל, דומה לסרסת דגים שלא הזכיר קרא שזנות המינים רק הסמנים, לכן ר"ל שאין כוונת אמרם שצמרה התורה בלשון קלה, קלה שאין קלה ממונו, ר"א קלה צמך שכתב כמות הרבי שצמחות הסהרות, הסמלות מועפות וקלחות ופרי הכחז בלשון קל רוס, שהוא ממונע צין לשון הארץ יותר מלחי וצין לשון קל שצקלים, להודיענו בו דבר שלא היינו יודעים אותו בלשון אסר, ואס זה: דאף על גב שכל העופות מלרסין זה עס זה כיון שאיסורן בללו אחד, כגון צמר הסגר והפרס והצמחי' שנקצן מכלם כות ואכלו לוקס (כצמחיהן י' וצמחיהן פ"ד ממי' היי) מיני בלכל הצרי' כמו שהיא בצלמחה, הסגר והפרס והצמחי', והתחד בו אל מאלל נסר פרס וצמחי' לוקס על כל אחד ואחד, כמו לא חוכל לאלל בצמריך מעפר דגך מירושן ויריךך וצמחות צקדך וללךך, אף ע"ג דכלהו נסד ללו כתיבי לקי אכל אחד ואחד, דכיון דמפורשים וכתובים, לא חוכל ללכלל אכללו קלי, (כמ"ס רש"י מכות י"ט) ואף ע"ג שלא היתה רק התראה אחת, אס אכל הסגר הפסם והצמחי' לקי שלס, כמו בלא יחזול רחיים ורכב דמיין שחיס, (פירוש' צ"ג קרי' ד"ה ותייז) וצמחיהן

ועתה' חולין ל"ז ד"ה מכלל, דעוף טמא כשהוא שלם חשיבא דרי' לחייב עליו בכל סהו, דהוי כאלו סי' הכתוב שלא תחללו' זין גדול זין קטן. והתבונן דמפרשה דלן טרם יתחיל הכתוב לפרט מיני עופות הטמאים אשר נזשון רבים, ואח' חלה תשקלו מן העוף. וסיני הכתוב צוה מונה שאמר נזהמה ואח' תהיה נזשון יחיד, וכן נזגים את זה תחללו, וכן נשרץ העוף המותרין את זה תחללו, וכן בעופות אשר לאלה נזשון רבים הכולל את כלם יחד, והיה מקום לטעות דלחו לא יחללו אינו מתחלק על הישרטים ולהוי כללו שנכללות דלא לקי רק מדא, לכן חזר קרא נמשנה תורה, שהוא ביאור יותר על המצות הקודמות, וכתב (ראה י"ד י"ג) וזה אשר לא תחללו מהם, נמלת זה שהוא לשון יחיד יורה שהלאו מתחלק לכל פרטי העופות הנאים אח"כ בשמותם, והאזהרה על כל אחד מהם, ואף בהתראה אחד חייב על כל מין ומין שאכלו שהזכרו לו בהתראה. ומלת מהם מוסב על פרטי עופות הטמאים, לכן הקדים מלת זה להורות האזהרה על כל אחד מהפרטים, ודוניה לתי"ש (במנחות כ"ח ז') המעלה שאור ודגש ע"ג המצות לוקח משום שאור ומשום דגש, נמלת מנתו לחלק זה כתי"ש חו"ס שם. ואין טענה ממה שדרכו רבותינו מנמלת מהם להורות על השמירה שנמנעו (קדושין כ"ז), נגא ומצולל, אע"ג דמלת מנתו חפסמ קאי, מ"מ לחלק זה, ע"ס בחוס' מנחות. לפי"ז הא דאמר רבי דעופות טמאים הזכרו משום דמעטי, לאו דוקא הוא, דבאמת לריבין לא לדינא, אלא אגב גררל דבהמות שהזכרו הטורות מוסך טעמא אשר גם בעופות כן. ומה שאמר דקמ"ל ללמד נזשון קלרה, לא קאי רק דבהמות הטורות (ודע דגם צוה אינו לשון קלרה שאין קלר מומי, דהא לא קני ל"י לקרא צוה שפרט סינוני פרסה לחוד, דו"מ פי' בפרשת ראה עשר מינים הטורים, אלא הוא קלר בערך הטמאות). ותי"מ ים לעיין, ממה דנרמ תלמודא מאי טעמא פרט כל הני עופות טמאים, ואנורו שהם שני כתובים הנאים כאחד, ולתוס' ורש"אונים שם נסוגי' הם י"ט כתובים הנאים כאחד, דהא כל חד וחד לגופא אלעזר ולהורות חלוקי מלקיות חף בהתראה אחת: (יד) ל"מיה. כל עוף שנאמר בו למינה למיטו למינהו ים נזחור המין שאין דומין זה לזה לא נמראהו ולא בשמותיהן וכלן מין אחד (רש"י) לפי"ז אות למ"ד תורה על התחלקות הפרטיים כלמ"ד ככה תעשו לאחד (שם ט"ו י"ג) לכל אחד ואחד, וכן שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לחיל (פינחס כ"ח כ"ח) כלומר לכל אחד מן הערים ואילנים, וכן למינה לכל אחד ואחד השייכים לאותו מין, ועל למינה תהיה דגמס (יחזקאל מ"ז) אמרו צירושלנו (שקלים פ"ו) למינים וינים תהיה דגמס. ורש"י כתב שם למינה לא מפיק ה"א ופירושו למינים הכנה, רוב מינים, ולאו דוקא הוא, דאף צמפיק ה"א פירושו כן. וכן מהעוף למינהו מן הצהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו, (נח ו' כ') פירושו כל מיני עוף, מיני בהמה ורמש, ותרגומו הנכון בכל מקום (נאך אללען זיינען באטעוועגען) ועמ"ש בראשית ח' י"א עשה פרי למיטו: (שם) בת היענה. מלת צה ונחת הדבך תמיד עם שם יענה כמו צוה יענה (ישעיה ל"ג) הוא לתשלוס התא, כעסם צה חיל צוה חיל זן מות וזן קשת, אצל רבותינו (חולין ס"ד) יהיה מלת צה צה ממש, ודרכו מנאן לבית טעמא שהיא חסורה, והיינו כדאסיק התם מדפסק לה ספרא בשני שיעין צה מנאן ויענה מנאן שזה מונה שורה שאין צה היענה כסם צה שצב הצלתי נכתב בשני שיעין וכסם צמימין וכדומה, וכן אינו שם התואר כי היה לפי"ז תואר יענה הוא הנשוא למלת צה שהוא נושא התואר שא"א שיער מן הנושא כלומר שלא יתכן להזכיר בשום מקום הנשוא צלי נושא, ואמר שאמר כיענים צמדנר צלי מלת צה ונחת, בהכרח מלת צה צמקס אשר הוא צה ממש והיינו צילת טעמא ולא נושא התא כמו צה חיל שלא יפול מן הנושא בשום אופן (רש"י): (יח) ואת הרחם. ת"א יקראקא ולכן רגילים לתרגמו (גכין שפעט), והי צלתי מתחבר כלל כי כנה עופות טורים שמראהו ירוק ואין יכנה הלשון את העוף ע"ש המראה ויש כמורה לאלפים, גם מיני (שפעטע) רבים מהם שמורים ומהם לנגים ומהם אדומים ולמה יזכיר רק הירוק שנמניו, ואמר הרומים ומלאתי לבעל הפרחן שאמר. הרחמה עוף לזן וכנפיו שמורים כשעור גוף העורב ולא ינפף ואין לו קול כלל, מוטעו יקראקא וכן רגליו ואין צראשו נוטה, ומי שלוקט נוטה מנפיו ומשליכה זין רגלי האשה המקשה ללדת מיד היא יולדת, עכ"ל. ואם דבריו דברי קבלה נקבל, אכן לא משמע כן מנא' דחולין (ס"ג) שאנורו רחם זו שרקק (וכן ת"י שרקק, והוא ירקק דאונקלס), וכיון שגב רחם צה רחמים (מער) לעולם, אשר רב ציצי והוא דיתבז אומי ועבדי שרקק, ופי"י כשהוא מנפף נשמע כאומר שרקק וכו' עכ"ל. ונשמע מזה שיש לו קול והוא מנפף, והוא חזיתי ומלאתי צספר ההחכם האסט צספורי על העופות אשר מלא צמדינת מאדוקא ויחזר שם דק 297 לפי חומו, ועוד מלאתי שם עוף אחד שאינו מלי צמדינתו, והעצבים יקראו לו נלשונם סערקראק והוא גדלו מנוולא זין היונה (טויצע), וזין העוף הנקרא אלליו (שטאלא) ומראהו הקוץ ונפיו כלצב האש ירוק, ואמר שלה שמחמרות וקרוצ למראה התכלת (דונקעלצולא) ומראה

ומראה גבו הוא חום (כריון) ומטמו עקום מעט, וידמה לו שהוא מין חלעני בין המין הנקרא (פאפאגיא) ובין המין הנקרא (עלסטער), והוא שרקרק והוא ירקרק והוא סרקרק: (כא) אשר לו כרעים. לא כתיב לו קרי אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן (מולין ס"ה א', ועמוס' סס): (בב) והנושא. לשון נשיאה על המחטלטל ממקום למקום על ידי דבר אשר כמו וישאו את התנה (בראשית ז') ורוח הקדים נשא את הארצה (שמות י') כאשר ישא האומן את היונק, ונשא המון רוחא (דניאל ז'), וכן כאן שמיטיב ממקומה, וכ"כ רש"י ז"ל והנשא משני ומתקומו אע"פ שלא נבט, אבל אם טען נבלה על כתפו ולא זו מתקומו אינו טווא, וכן שנינו צמח' זכחים, ובתרגום ירושלמי מתירגס נושא מטיט (רמ"ו): (לד) מכל האוכל וגו' וכל משקה. מופז על מקרא שלפניו כל אשר צמחו, וטעמו כל אוכל הראוי לאכילה (לפזקי סרות) שהוכשר לקבל טומאה על ידי ציאת מים עליו, אם צא לתוך ארץ כלי חרס הטמא, נטמא האוכל. וכן כל מוסקה הראויה לשתיה (לפזקי סרות) שהיא צמח צמח מכל הכלים, אם צא לתוך ארץ כלי חרס הטמא, נטמא המוסקה, אף שהכלי לא נטמא צמחי כ"ס, מכל מקום המוסקה שנתכסה טומאה, כצמחי' דכלים פ"ח מ"ד וצמחי' פ"ח מ"ג מכלים ה"ג, וצמחים י"ז ז' איכא פלוגתא צמחית משקין לטמא טומאת כלים אי הוי דאורייתא: אשר יבא. לשון יצא לא הורות על המחשבה כי הי"ד הוראתו על המחשבה ג"כ, כמ"ס (לעיל ז' י"ח) אבל ואם האכל יאכל, והטעם שאין המים ומשקין חלל כשיצאו עליו צמחית או צסוף צמחי' האדם, כמו יתן, והיינו יצא שציאת המים עליו תהיה צמחשבה ודעת האדם. ואז"ל שהעמיד צמחית עבר: (לח) יתן מים. וה"ה שאר משקין (רש"י מרבותי), ולפ"ז מלת מים דקרא הוראתו דבר לא הוצל (עליסטיגעס) כמ"ס צפ' צא וצטל מצוטל צמים, ע"ס: וכי יתן מים. לרבותי (קדושין נ"ט) יתן דומיא דכי יתן, מה יתן דניחא ליה אף יתן דניחא ליה דלשון יתן מניחא משמע לפי קריאתו, וכן אמרו על אשר לא עמד זה (דברים כ"א) אי כתיב עמד עד דעמד אינו אי כתיב עומד אפי' מניחא, השתא דכתיב עמד וקריין עומד דומיא דעמד, מה עמד דניחא ליה אף עומד דניחא ליה, ומניחא משמע (פסחים כ"ו) כיונחם דמלות עומד יתן וכל הדומים להם יתנו להכתב צו"י עם הדגש כמו אשר יולד לישראל (שופטים י"ח) הוכה כעשב (תהלים ק"ג) מה נעשה לנער היולד (שופטים י"ג) והרבה כמיהם, ומדכתיב עמד יתן צלא וי"ד דרשין המקרא דומיא דמקורת ויתקיימו שניהם מצלי שנסדרך להוציא המקרא ממשמעותו צסום ענין, כי אין צמחשבות עומד יתן רק שהפעולה נעשית על ידי אחר, ויתכן להיות לרצונו של מי שנעשתה לו או שלא לרצונו, והעילתו הנוסחת לפדושי קרא צחוספת ציחור, עומד דומיא דעמד יתן דומיא דיתן, והמקרא והמקורת יתאחדו ולא יתפדרו, דע דמלות עמד יתן הם מן הנגינים שלא נזכר שם פועלם כנוצור (שמות ו') אלל הוקם המטכן (רו"ה). והמכס רשד"ל אמר יש שרשים אשר יצא צסם הנפעל להורות על יציאת הפעולה לפעל צלי השקפה כלל אל האדם הפועל, מפני שאפשר שתישעפה אחת הפעולה וצולת יד אדם כגון כשחתה אומר העץ נשרף אף אדם מתכוון כלל אל האדם אשר שרף השרפיה, ואין כוונתו אלל לומר שהעץ קבל פועלת השרפיה, בין שהיה שם אדם שהלית צו אה האור בין שלא יהיה, והנה כל שרש אשר יצא צו הנפעל על הכוונה הזאת, יצא צו הפועל להורות על יציאת הפעולה לפעל צהשקפה אל האדם הפועל, והנה צמחית: דרש דרש משה והנה שורף. אם היה נשרף מחליו לא היה משה קולף, אבל קלטו היה על ששרפוהו צכוונה ורעון לכן אמר כאן שרף ולא נשרף, וכן צמחך נשפך הדשן לא תשקיף כלל על השופכו ולא תחוס אם יצין השומע כי מחליו נשפך, לא כן צמחור הכחוצ לדס אשר שפך שפך צה כי אז עיקר הכוונה שהיה שם מי ששפך אחרו, וכן האומר נזק לא ישקיף כלל אם היה שם זורק אם אין, לא כן אם יאמר הכחוצ כי מי נדה לא זורק עליו ענינו שלא זרק. עליו הכהן הזורק, וכן ונכרתה הכפס ענינו שימות מעצמו, לא כן והאשרה אשר עליו כורתה כי מוצנו שנכרתה צדי אדם, וכן אשר לא עמד צה לא שלא נעמד צהשדה צהחלט כי כצר אפשר שנעמד השדה צוצל שלה ואין צכך כלום, אבל הכוונה שאדם לא עמד מלשון לא תעבוד צו עצרות עמד, וכן אשר פקד עפ"י משה אם היה אומר נפקד או נפקדו היה עיקר הכוונה על מקצלי הפעולה והיה משמע כי משה נזק לכל ישראל שינוי את עצנו, ולא היה הדבר כן, כי היחא המורה על המוניס לא על המוניס, אבל צמחור אשר פקד הכה הדבור נחמר צצמית הפועלים לא צצמית הנפעלים ועל כן צאה המלה צצמון יחיד, כי פעל צמחי הוא; ולדעה זו שיש פעלים צמחיים אף שהם צצמית ומקצלי הפעולה הם צמחית פעלים יולאים, ויצנו כאן דברי הצלמוד יפה, כי המה ראו צמחיתם כי יתן הוא צמחית פעל יולא כמו יתן כי פעל צמחי הוא והכוונה צו יתן הכותן, והכותן הוא נותן לרצונו, א"כ אף יתן דניחא ליה, וכיוצא צזה הוא מלמדם עמד דומיא דעמד מה עמד דניחא ליה, והדברים פשוטים מאל ועל דאני סכמת מעמקי הלשון יסודתם: (ט) והאוכל מכללחה. אשמעין קרא שאין צאכל נבלה טומאה יתן

יחזר חמורה ומעונתה ערב, אף מעדיין הכוונה מונחת בתוך מעיו, מהכלושה מעכבתה מלמחא, כי מונחת בלושה אינה מעונתה, לכן מיהרו הכתוב כמחלל והענין שנתנו, כיה פסוקים דקרא לרעה המלמד (סולין ע"א), חונט מנהם מהעמיד קרא מונחת האוכל בין מונחת נוגע וטעם זה ללמדנו ליתן מעור לטעם ולטעם כדי לחילה (ע"י תוס' סולין ע"א פסוקים) : (טב) לכל השרץ השרץ על הארץ. יסיר זה מלחלל מניי שמים דקים הטורים בראשם ובפירות מנהם מילא וישרנו בשרץ והוא הדין לכל זמן שנעמי בשרי בעורו מחובר לקרקע חסילו שלא ילאו ושרנו על הארץ נקרא שרץ מכיון שנעשו בשרי בהיותו מחובר. (ע"י צ"ח פסוקים) קס"ג ובס"ה' להרמזים ס"י קע"ח) ואותן הרמזים הקפנים המחילים בראשם או בדבר החלות מניי פירות ואורז וקמח ואקרים ואתם מחשפם שמה שרץ על הארץ או בדומי הכלי (ע"י י"ד ס"י פ"ד) ולסיום שנהדיתם הללו ציני הסנה אין פרי ומחיה ומחן למס וכדומה שאין בו רעם ואי אפשר כמעט לדקדק, לכן טוב גדול עשה בענין הכה הגדול מי יומן בפרו כר"ס ס"י ק' להורות כי רוב גדולי הראשונים סוברים כי צרי' צמילה ציור מאלף, ולפי"ז יש תקנה גדולה, לדבר קטנות הצרי' הואת ים צקל כמה חלפים נגדו, וכדאי' הראשונים האלה להגן עלינו מיום סדון ומיום פקודה שלא נגאל נפשינו באכילת דברים האקורים. ובתנ' עוד שם בפרו"ס קס"ד, לרמז צ"ח סו"ח, דמנאי הצרי' דלא צמלה הוא שאסור מחסלת צרייתו, ילא לנו דין גדול, מהחלופים הקפנים המהווים צמפתי פירות מקורין מילצפן, דהא כל זמן שלא פירשו מותרים ואינם קריים שרץ על הארץ אפי' יעמדו ימים רבים, איך אין כאן איסור מחסלת צרייתם, ובסוגרם מותרים דלא אסרה תורה רק כשידעו ואין זה מחסלת צרייתם. וקיים ס"ד להקל זה צמס לו ואל תחוש תורת אמן, רק עכ"פ ים מהכללות, כי ה"ל למינס צמו ומי האים אשר יאמר סף אני מפסע זה בארצות אלה, וכתנתי זאת כחרים צמני מורענות, אכל ס"ד למען ע"א להקל כל דבר מנפמי האמור צמ"ע ופוקקים, יע"פם בדבריו. והרצ צמות דעת שם יקלקל עלינו חקנה זו, ואמר אי אפשר לווד כך כדמורה צמא דאכל נמלה לוקה ד' פוטמח לוקה ה', ותיידי בהך חולפים שאינם נאקרים רק אשר מפירשו כמ"ס הרמזים צמס"ח מנהם קע"ט, וסעס דל"ל כיה צהך הוא גם כן משום צרי' כדמורה צמות אלה דה סמוג ג"כ צרי'. ועוד דליח נמלה ג"כ להי צרי' דהא אסורה מחסלת צרייתם משום עשה דליטו זכות, ועוד סרפה מן הצמן מאי איכא למימר, אלא דלי דמות המוצר כמ"ס צמס"ח רק מקיל צמסן, ח"ל הס"ח ד' ק"ד, דוקא שאסורה מחסלת מנהם בן נמלה או גיד שאסורין מלד עממן מחסלת צרייתן אכל צרי' המותרת רק מקילתה איסור מחסלת דבר אשר כגון שור הכקל ונמלה וסרפה אין זו צרי' וכו' מדהחליל צמסורה מחסלת מנהם לצד וגם מללל קיים אכל דבר שלא נאקר מחסלת צריית' רק קיים אכל דבר מקילת איסור מלד אשר וכו' משום דהעיקר חלוי צמס אסורה מחסלת מנהם רק כמסוכר גבי איסור מחסלת מנהם מחסלת צרייתם דמתמי' דמילתא דבר שאסור מחסלת עממו הוא אסור מחסלת צריית' אכל העיקר חלוי צמס אסור מחסלת עממו, ונמלה וסרפה עממן מקרי דבר אשר גרם לה ליאקר דמחסלת מנהם דבר הישר הוא דנכלל צקד ולאן הוא כמ"ס רש"י (סולין פ"ב צ"ב) ועוד דגם זה מקרי מחסלת צרייתם כמ"ס סרס"ח צמס"ח לפולין דף ק"ב דסלג גיד מקרי אסורים מחסלת צרייתן דאף שאין טהגין צמליל משום דאשר שמון סלג גיד לא היה להן הישר וקודם לכן לאו שמון סלג גיד, ע"פ. ה"ז קודם מפירשו לא מקרי שרץ הארץ כלל וכיון שאשר שמון שרץ הארץ לא היה להן הישר מקרי אסורים מחסלת צרייתן. כמ"ס פסוק, ומהא דאכל נמלה היה כרייה שאין עליה חלוקה, עכ"ד. ולדעתם אין דברים אלו מקלקלים עלינו חקנה הכר"ס צמס. כי מדבריו יראה שסמך אה צמל הכר"ס למען דבר צמסותות סכ"ר יודעין אותו, ומשכ דחולפים הקפנים האלה (מילצפן) אינם מחסלים צרי' ומותרים, לכן סמ"ג עלינו מהך דאכל נמלה, ואין כן דעת הכר"ס כי מלחטו סמסמיר צמס יותר משכר פוקקים, הסמיר צמ"י פ"ד מלחכים לצדוק אשר מילצפן צמסות ומלחטו יצמים דלא כמ"ס המקיל זה מנעם ס"ס, וכן צמסות פלח"ע מלחטו ומלחטו ואשר כך נמלא צמס המוכר מילצפן אשר דלא כמ"ס המחיר. וכן קמח המונח בכלי כמפירשו דדומי הכלי צמסות חולק שם על הס"ס המחיר דקודם כל סוף שרץ הוא, וקיים שם אס מהחלופים האלה נכרים צמסות מותר למכרם לנכרי דקדשו לאו ישראל וישרות מהם מליקט, ודלל קמו לו ככר כתנתי צמ"י ק' דיש לווד דלא מקרי צרי' ובס"ל, פ"ב, וכן כאן צמ"י ק' הציח הכר"ס דעת הס"ד דציח אסורה אינו אסור מחסלת צריית', והס"ד כתב ג"כ קמס דציח אסורה לא היה צרי', ודו"ח לא יעלה על הדעת לווד דמותה הס"ד דלא הוי צמס והוא מותר, רק לענין צמול הוא דלא מקרי צמס, ובפירות מותר כאן הכר"ס דלענין דליח מעור למלקות לא כ"ו צמס שאסר מחסלת צרייתו או לא דעכ"פ עכ"פ צרי' הוא ואל הלאו עלי וכו' אכל לענין דלא צמל שהוא מדכנן וס"ל קצמורו משום פסוקות

תשיצו זה שפיר יל כיון דלא אסור מתחלה הי כנא לו מתקום אסור, פיר. ואסרי שאין דבר
 סכריס סוכרים רק לענין צוולם צמחונות לא לחולע עליו, איך אין כלן שום חלונה עליו מאכל
 נמלא המדבר מן החולע עליו, והוכחה הסיד מלשון רשביא צמחיא שהעיקר חלוי צמחיה נממחי
 עלמה לא צמחיה מתחלה צרייתה, אינה הוכחה גמורה, דהואיל בסוף דברי הרשביא שם צמחיא
 שכתב, נמלא שאין קרוי צרי אלא צריית בעמה ושאסורה מתחלה צרייתה, וכן לשון הרשביא
 צמחיהו לשולין ימי צי, אין קרוי צרי אלא דבר שאסורו מתחלה צרייתה, וכן לשון הרשביא
 צמי' למכות ימי צרי' דלא צמלה היא שיש צמחיה רוח חיים ושהוא אסור מתחלה צרייתה, וכן
 לשון איסור והיתר הארזן לרצו יונה (שפר כה כלל צי) נמלא שאין קרוי צרי' עד שהיא צריית
 בעמה וינולד צמחיהו, וכן לשון רש"י (שולין קי"ז צי ד"ה טעמה) נכלה ליכא לפיוצי מעום צרי'
 דהצמחיה לא היה עליה שם נכלה, הנה על לשונות אלה יש לכרס סמיה גדולה להשען עליהם.
 ועמנו הסיד דשן נקרא אסור מתחלה צרייתו דומי דחלצ, כ"ל דאין לדמות מילתא דשכיתא
 ואימי קמן מומילתא דלא שכיחא ולימים קמן, זה כשלימות התורה לא תחלל חלב, הוא על חלב
 הנמלא צמולה לפיכך דהיינו אסור שיהא מרחם אמו והוא דבר יסור צמולה המליאות, ואף שיש
 חלב המותר כגון חלב העליל, כיון דמין חלב זה הוא מליאות רחוקה אינו נכנס בכלל אסור דלא
 תחלל חלב, שדכר ההוא רגיל ירצ הכחוב ולא מדבר שאינו הוה ורגיל, לכן על חלב שאסרה
 תורה שפיר נוסל עליו לומר שלא היה לו שעת הכושר, אף דשעה שהיה חלב זה צמיל שצרתם
 אמו היה מותר, מכל מקום ידק עליו לומר שלא היה לו שעת הכושר, כיון שאין המדובר רק
 ממה שהוא לפנינו צמחיהו, שעת היותו צמחיהו הנעלם מעינינו לא נחשב לכלום, כי אין לו
 פסק עמו צמחיהו צמחיהו הנעלם, והפסק דמסתחא לנו צו צמחיהו המליאות היא
 אסוריה רחוקה מאד, לכן ידק עליו מאד התלמוד (שולין קי"ז) שלא הי לו שעת הכושר. (עי'
 שם דברי רשביא, ובדברי הסיד לא הועתקו דבריו כהיותן ממש). אבל חולעים המתחילים בשכיות
 ישנם לפנינו צמולה המליאות צין צמחיהו היתר צין צמחיהו איסור, ואין שום הדל צמחיהו
 אכילתם צין קורס שיתחשו צין אסור שיתחשו, רק התורה אסרתם עלינו אסור הרחשם והיתרם לנו
 קורס לכן, הימכן לומר גם עליהם שלא היה להם שעת הכושר, הכי מפני שאנו מחשבים צמלה
 את העדר מליאותו היותו העדר, נחשוב גם צמולה את ישיות מליאותו להעדר, זה לא יקבלנו
 הסכל. וטענת הסיד מנכלה וטענת מן הצטן דאף שגולדו צמחיהו מ"מ לא הי צרי', זו אינה
 טענה, דהא חסר צהו תחא אסור שגולדו צמחיהו מ"מ לא הי צרי', והוא שאם חלק אין שמו עליו, כלפני
 טעם דצמחיהו שלם נקרא לטור וכשנחתך ממנו אינו קרוי אלא תחיה של עוף טמא, וכן גיד
 כשנחתך נקרא תחיה גיד, לאפוקי חלב, כשהוא שלם נקרא חלב וגם תחיה ממנו נקרא חלב,
 זה לא נקרא צרי', כה"ש הרשביא שם צמחיא וצמחיהו. והיה חלב וגם תחיה ממנו נקרא חלב,
 חופי (מכות י"ז) לא הי צריה דאף כשנחתך קורין אותה נכלה, אבל גיד אודר שמו על ידי
 שנחתך, הכי נמי טרפה מן הצטן ונכלה, אינו יחלק שמו עליו ויקרא טרפה נכלה, לכן לא
 הי צריה. עיין צמחיהו המעורבות למדי מנדים חלק גי טרף צי, יא לנו דתיקון גדול יש
 בדברי הכר"ם לנפשותינו להגן עלינו ציום הדין, זכר את הרצים חכות הרצים חלוי צו.
 ועל מקום הזהיר מאד מלגשות מדברי השולחן ערוך, כי לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה:
 (מג) ולא חטמא בדם. כל טומאה הסמוכה לצ"ת אינה טומאת הגוף המטמאת צמחיהו אלא
 טומאת הנשמה והרוח, ומזה צמלה נטמאו הגוים ונטמאתם גם לא יאכל לטמאם זה חוץ מאשר
 שלא מענו גוי לטמאם זה, וכל טומאת הסמוכה ללמ"ד כגון לכל טומאתו אשר יטמא לו לבנו
 ולבתו וגוי היא טומאת הגוף כמנולד צמחיהו לא יטמא צמל גוי (רל"ט): (מד) והחקרשחם.
 ארז"ל (צרכות י"ג) והתקדשתם אלו מים ראשונים וכו'. ולהיות דמוקרא זה נאמר אסור איסורי
 מאכלות, דרשוהו לענין קדושה והסרה החלוי צמחיהו, ואף שאין זה דרשה גמורה כ"א אסמכתא,
 מכל מקום ראוי לתת לו על כללם ענין נטילת ידים בלשון קדושה; והנה גם רמיהל ידים ורגלים
 של כהנים מן הכיור קראוהו רז"ל בכל מקום צמחיהו קדוש ידים ורגלים, כי הרמיהל מן הכיור
 הגאמר (ר"פ כי טמא) ורמיהל אסור וצניו ממנו את ידיהם ורגליהם, ת"א ויצע ויקדשו ית ידיו,
 ועמם חרונות אסור הרמזין שם, לפי שרמיהל זו דרך כבוד שלמעלה, כי כל הקרב לשלח מליכס
 לשכרו וליגע צמח צב המלך ויין נשחיו רוחן ידיו תחלה כי הידים עסקניות הן, הנה כמו
 שנקראה הרמיהל מן הכיור צמחיהו קדוש לשכרו דרך כבוד שלמעלה, ככה ראוי רז"ל לקרוא את
 רמיהל הידים לאכילה גם כן צמחיהו קדושה, להיות האדם מתקרב לשולחן לאכול צמח צב מלכו של
 עולם והוא דרך כבוד שלמעלה לרמוץ ידיו תחלה; ושם קדושה ענינו התעלות והתרומומות כמו
 נקדש בלדקה (ישעיה ה') שהוא כדף עם ויגבה, (מזריק לזה כי אשמי מעלה מתקדשים עלמם
 צמחיהו)

זאכילה עומה, כי איננה להם לערבות בשמיותם ולתמלא תאוותם, אבל יכוננו זה לפעולה שכלית לקיום האדם והמין לצד כפי מלת זורחם, כמאמרם. קדש עלמך צומח לך שהוא בכלל מ"ע קדושים תהיו, שהמכות צו להיות קדוש וסרוש מלשחק שום ערבות והנאה צפועות בשמיות, וכמשי"ש. הנה כמו שמתקדשים עומם זאכילה עומה, ככה הם מתקדשים ומכילים עומם אלי, ר"ל צרכייתם המכשרת אותם לקדושת פעילותם, וזוה נצח ג"כ לכלל דעת לקריאת ענין רחילת הידים לפעודה בשם נטילה כמורגל דבר"ל (מחן מספ"ק דעירובין אמרו צשיירא פטורין מרחילת ידים), וגם נוסח הנכרה על נטילת ידים. שצריך ציחור, כי מ"ש שהוא ע"ה הכלי שנקרא נטלה בלשון תלמוד וכמ"ש הראש והעכוך, הוא דומק גדול כי לא יתכן לומר שצ"ש שהרחילה לריכה כלי, עזבו לשון רחילה שהיא העיקרית, וצמחו לשון נטילה ע"ה הכלי לצד, שאינו אלא דבר כמורגל לרחילה, אומם למ"ש רז"ל (ר"ס כ"ד מזכרון) כל הנהנה מעולם הזה בלא צרכה מעל צדקשי שמים, שנאמר לה' הארץ ומלואה, וכתבו והארץ נתן לבני אדם, כאן קודם הצרכה כאן לאחר הצרכה, ואמרו צירושלמי אם אכלת וצרכת כאלו משלך אכלת, וצפ' כל כתבי אמרינן כשהיו מנימין השולחן, היו אומרים. לה' הארץ ומלואה, וכשהיו מתלקין השולחן. והארץ נתן לבני אדם, ואח"ל נטילת ידים משום ספק תרומה תקנו, דכמו שהיו הכהנים לריכים טהרת ידים לאכילת תרומה וקדש, כן הצריכו טהרת ידים לאכילת חולין שהוא קודם הצרכה ג"כ קדשי שמים, ואסור לאכול קדשי שמים צידים ומסואות (וצפרט כשהאכילה היא לפי הכוונה הראויה לא לערבות הסומרי, כי אם לתכלית היותו משמש לערבות קדושת יולדו, אשר לכוונה זו האכילה נקראת שאת, עמ"ש צמקן צוישא משאת), אי"ב ע"י רחילת ידים צמים הוכשרו ליגע צאכלין שהם קדשי שמים מה שלא היו ראויים אליהם קודם רחילתן, והרחילה גורמת לידים מעלה ורוממות ליהנות על ידיהם תלחם גבוה, הנה להתרוממותם ולהתנשאות מדרגת פחיתותם למדרגה גבוהה כזו, תקנו נוסח הצרכה על נטילת ידים, כלומר לרבותם את הידים ולנשאות מנפשות ערכם ולהתעסק צדקשי שמים, כי נטל ענינו התנשאות והתרוממות מעלה, כמו עיני לשמיא נטלה (דניאל ד') וכו"ה בלשון עברי, איים כדק יטול (ישעיה מ') שפי יטול הגיטא ועולה למעלה, וכן וינטלם וינשאות עד העולם; וד"ז יתבאר ג"כ נוסח צרכת נטילת ידים דשחרית שהראש נדחק בזה הצרכה, וכתב אף דלא צעין כלי לנטילת ידים של שחרית מ"מ לא שנו הצרכה מצרכת נטילת ידים דלפעודה; אומם אלו מפרשים לשון נטילה זו גם כן ענין התנשאות והתרוממות, כי כל צרכת השחר כגון הטיול לשכי צינה וכל השחר אשר על סדר העולם והתנשאותו הם על כוונה זו, וגם עליהם שייך מאמדם וכל הנהנה מעולם הזה בלא צרכה כאלו נהנה מתקדשי שמים, כמ"ש הטור (צפ"י כ"ו) וכמ"ש הרשב"א בתשובה, וכו"ה. לריך צבורק ליטול ידיו בכלי לפי שצמח אלו נעשים צריה חדשה, דכתבי חדשים לצקרים צרה אמונתין, לריכים אלו להורות לו ית' על שצמחו לכבדו ולשרתו ולצדק צמחו, ועל דבר זה תקנו צמח כל אותם הצרכות שאנו מצרכין בכל צוקר וצוקר ולפיכך אלו לריכים להתקדש צקדושתו, וליטול ידינו מן הכלי כהפן שמתקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו, עכ"ל. ואיתא במדרש צ"ל דידיו דבר נש וזהמא דמסאבו אשתא צה וכו' עד דנטל להון, וכד נטל להון כדין אמתקם ואקרי קדוש וכו' עד דיתעצר וזהמא מעל ידיו לא יצרך, ואוקימנא דנגין כך עד לא אמתקם צד נש ידיו. בלשון אקרו טמא, כיון דאמתקם אקרי טהור וכו', וקוב"ה צעא לזכא להון לישראל למהו קדישין, דכתבי, וחקתי עליכם מים טהורים וגו' (ענין ר"ר השורה על הידים שחרית, יש צו רעיון נשגב מתקיים עם מליאת טבעי, ואין כאן מוקם לדבר צזה), הנה ע"י רחילת ידים בשחרית ילאו הידים מן הטומאה אל הטהרה, וע"ש ציחאם ע"י רחילה למעלה רמה כזו להיות טהור לישא את ש"ש על שפתיו ולצדק צמחו, שפיר תקנו הנוסח, על נטילת ידים, ר"ל רוממות הידים והתנשאותם למעלה רמה, ויש סמך לזה ממה שהצריכו כתבי האמת הגדלה הידים למעלה צין צנטילת ידים דשחרית צין צנטילת ידים דפעודה, והוא לרמוז הצננה הגשמית אל התנשאות הרוחנית צצתן. הנה המתקדש בלשון נטילה עומה ענין התקדשות דקרא שהסמיכו עליו ענין נטילת ידים, וכוונה אחת לטגיהם ענין רוממות והתנשאות: (מה) לאלהים. צציחור שם זה הדעות מתחלפות מאד, הצאחים ר"ס בראשית, ושם מבוחר דעת רבנו הגדול הגר"א ז"ל, כי עיקר הוראת שם זה הוא ע"ש השגחתו צמעשי התחתיים (אללשוענד, אללגענעוואקריטיג), וצ"ש על מקרא זה (כתובות ק"י) כל הדר צא"י דומה כמי שיש לו אלוה וכו' כי ארץ ישראל מושפעת מכבוד ה' בלתי אמלעי, ככתוב ארץ אשר ה"ה דורש אותה עיני ה"ה צה, ושאר ארצות נחירות צאמלעות המולות המקבלים השפעתם מהצ"י, ובמדרש צ"י (יחזקו ע"ט) מה הוא הגדתי היום לה' אלהיך, אלהינו מצעי ליה, וכן ה' אלהיך מציחך אל ארץ אשר ה' אלהיך טוחן לך, ה' אלהיך אש אכולה, אלא כל הדר צא"י דומה כמו שיש לו אלוה, מ"מ דשכינתא צארתה יתצה, ומשה לא אמר אלהיך אלא לאינון דהו זמנין למיעאל לארעא קדישא, ולא אמר אלהינו

אלהינו משום דמשה לא זכה למיעאל לארעה, ובג"כ אלהין, ודי צוה למשכיל: (מז) להבדיל בין וגוי ובין. כשמשפיעים דבר ומחזרו כדי שלא יופסד אחד מהם לא יאמר לשון הזדללה כ"א על הנושא שמבדילים, כמו והבדלת את הלוים מתוך בני"י, כי ימשך הפסד ללוים בהתערבם עם ישראל, ולא הפסד, וכן הבדלו מתוך העדה הזאת, וכן ויבדילו כל ערב מ"שאל (נחמיה י"ג) שהפסד התערובה הוא לישראל לא לערב, וכן בכל לשון הבדלה שאינו רק ללד אחד מהבדנקים, אומנם בשמשך הפסד הבדקות לכל אחד מן הדברים הבדנקים, כשמשפיעים אותם זה מזה יאמר בהם לשון הבדלה בשמירות עם מלת זין, כמו ויבדל זין האור וזין החשך, כי כל אחד נפסד ונעדר צמיתות השני, וכן להבדיל זין הקדש וזין החול, כי החול מפסיד את הקדש ומלהיות עוד בקדושתו, והקדש מפסיד את החול לחסרו באכילה ובהנאה, וכן כאן להבדיל זין הטמא וזין הטהור, כי הטמא משמאל את הטהור, והטהור מטיל על הטמא המומרות שישן צטור שאין צטמא, לכן יאמר באלה הענינים תמיד זין וזין (רש"פ) מ"ש הטהור מטיל על הטמא מומרת אין לו טעם: ובין החיה הנאכלת. פירשו צ"ח זין טרפה כשרה זין טרפה פסולה (ערש"י), צתשו רש"ז ס"י ע"ג מתקשה בלשון זה, דאם טרפה אינה כשרה ואם כשרה לאו טרפה, ואמר צמכורו, שגולדו בהם סימנים שאנו לריקים לעיניי בהם עם חטורף, וכן מ"ש צמולין רבא שרי טרפה, פי' היתר צמנה שיהיה מוספת טרפה, והדוקק מצוה. אומנם למ"ש (צמטפים וצ"י לו) כי שם טרפה הונח דרך כלל על צמ"ש שמשמנה צו הקדר הטבעי המיועד לצריאותו (אנאמאליט) הנה לבין"י היה חסור לנו כל צמ"ש שמשמנה צו הקדר הטבעי זין אם שגוי זה גורם לבע"מ המיתה זין לא, לכן צאה הקבלה הנאמנה להודיענו, שאין בכלל האיסור כ"א כשהשגוי הוא מן הגורמים המיתה ולא בלעדי זאת, וזהו אומנם. כל שאין כמות חיה טרפה, אבל כשהשגוי אינו גורם לבע"מ כ"א המאכזב והנער לבד ולא המיתה, אף על פי שגם היא טרפה, כיון שגמאל בה שגוי קדר הטבעי משאר צמ"ש דוגמתה, מ"מ היא מותרת באכילה, וצ"ח כאן חיה הנאכלת היא טרפה כשרה:

יב (ג) בשר ערלתו. יש לפרשו בשר אחד משני פנים, הא' בשר הוא כנוי לאותו אבר, כמו זו צטרו, החמים צטרו, וערלה הוא שם לעור המכסה את העצם, והיה ראוי להסמיך ערלה לבשר ולומר ערלת צטרו, כמו ונולתם ערלת לבצכם, והצ' צטרו הוא עור המופה את הגיד, כי העור נקרא צטרו, כמו דבקה ענמי לבשרי שטעמו לרדיק דבקה ענמי לעורי, והיה טעם צטרו בעלתו, צטרו הערל, והבדל צטין הפירושים האלה הוא, אם ניתנה פריעת מילה לא"ח אם לא, והענין מצוה יותר ס"פ לך לך: (ד) לא תגע, אזהרה לאוכל (רש"י יבמות ע"ה), ואמר שם ואפקי' לאכילה בלשון נגיעה לומר נגיעה באכילה, כי כל האסור לאכילה אסור ליגע, אלא דבאכילת קדש ותרומה איכא נטילת נשמה, כרת או מיתה, אבל צנגיעה ליכא נטילת נשמה (ולשון הגר"א אפקי' רמזנה לאכילה בלשון נגיעה לחייב ל"ח על נגיעה), וטבול יום אסור צנגיעת תרומה שרי הוא פוסל את התרומה צנגיעתו, כמצוה צפ' צתרא דנדה, וצמנה דוכתי, וצצת (י"ד צ') מצוה דעצול יום לאורייתא הוא, והא דכללו ענין אכילה בלשון נגיעה לא יקשה לן כי, כי צהרה מקומות אין המוצן צנגיעה קרבת ופגיעת עולם צעום לבד, אבל יורה גם על המעשה הנמשך מומנה, כמו הנוגע באיש הזה ובאשתו, שאין הכוונה צוה רק על הפסד והחוק המחיל מן הנגיעה, ככה יורה כאן נגיעה על מעשה האכילה הנמשך מנגיעת המאכל, ועי' אצחם ל"ג צ', שהוא דכלל קדש לא תגע בתרומה הוא דכתיב, ופרש"י כדמוכח ספא דקרא עד מלאת ימי טהרה, שיעריצ שמשנה שהיא טבולת יום ארוך שטבולת צצציעי ללידתה, וכל ימי טוהר שלה הרי היא כטבולת יום, וציוס מ"ח מציאה קרצנה, ומדכתיב לא תגע עד מלאת, אבל משמאלו ימ"י תגע ואפי' מחוסרת כפרה? ע"כ בתרומה כתיב, ולענין קדש עד שצציא כפרתה. וכן כתב החוס' צמכות י"ד צ' ד"ה שהוא, וכתב הרב צמטנה למחך (פי"א ממונות לרעת ה"צ) דע"כ קרא דעד מלאת לא קאי למאי דסמיך ליה, דהא כתיב ואל הנקדש לא תצא עד מלאת, ומחוסר כפורים אסור מיה"ח צציאת מקדש, וא"כ ע"כ האי קרא דעד מלאת מילתא צאפי נפשיה הוא, ומורכב לאכילת תרומה, ללמדנו דאף על גב דבר כפרה הוא סגי ליה בהערצ שמש, ואליבא דכ"ע קרא דעד מלאת הוא מקרא יתירה ולא מתקומי כ"א באכילת תרומה, ואף על גב דרישא לא מיירי באכילת תרומה, כיון דע"כ לא קאי למאי דסמיך ליה דהיינו ואל הנקדש לא תצא, ושצקי' לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה, עכ"ל, ובאמת אין לורך לאפסוקי ליה לקרא צצכיעא מריפא, וזה כי אף שצכל המקומות לא נקרא קדש קדשים אלא צמקום הארון לפניו מן הפירות כמ"ש והבדילה הפרכת לכם זין הקדש וזין קדש הקדשים ואין נכנס לשם רק כה"ג ציה"כ. ואין מקום שם לאכילה ושחיה, מכל מקום אמר קרא (קרא י"ח ז') בקדש הקדשים תאכלנו דע"כ קדש הקדשים פי' צעורה, ונקראת העורה צצם קדש הקדשים צערך מלד המשכן (ע"ש רש"י ורא"ש צצם